JO. HERM. FÜRSTENAU,
MED. DOCT. ET PROFESSORIS EXTRAORD. RINTELENSIS

DISSERTATIO EPISTOLARIS
DE IIS QUÆ DESIDERANTUR *IN* PRAXI MEDICA

AD
VIRUM SUMMUM
GODEFRIEDUM THOMASIUM,
POLYHISTORA ET MEDICUM
CONSUMMATISSIMUM.

Francofurti ad Mœnum,
Apud Wolffg. Chriſtoph. Multz,
1721.

L. B. V.

VIRO ILLUSTRI

GODEFRIEDO THOMASIO,

Polyhiſtori & Medico in Noricis Summo

I. H. F. S. P.

I.

OMnem artis ambitum ſalutaris, & late ſe pandentem Medicinæ campum cum ſerio contemplatur longo rerum uſu & ampliſſimis muneribus inſignis N. TULPIUS, labore tam indefeſſo illum, tum à veteribus, tum recentioribus excultum eſſe, affirmat, ut *vix quicquam amplius in eo deſideres, præter certas rariorum affectuum obſervationes, utique remedia infallibili uſu comprobata.* Præf. obſ. ad fil. Ac parum abeſſe putem, quin paucis hiſce omnia iſta ſignificaverit doctiſſimus Vir, quæ longa ab aliis ſerie, & BACONE imprimis de VERULAMIO, atque G. BAGLIVIO, quoad practicam medicinæ partem inter deſiderata referuntur. Aut enim praxin reſpiciunt medicam generatim, aut hunc iſtum morbum in ſpecie, & vel defectum denotant, vel cauſas ejus indagant, & remedia ſuppeditant, quæcunque in praxi deſiderantur medica.

Singula certe innuere verba videntur laudata, digna proinde viſa,quæ pro filo inſervirent in enarrandis jam porrò deſideratis in praxi medica, poſtea quam ea, quæ in partibus medicinæ ſpeculativis deſiderari videbantur, ante duo jam luſtra recenſere cœpi. Hoſce conatus meos, ſtudiorumque primitias, illamque imprimis epiſtolam, quam de deſideratis in morborum ſignorumque doctrina ad virum πολυμαθέστατον T. J. ab ALMELOVEEN, Fautorem utriusque noſtrum, dum viveret, benevolentiſſimum in Belgio pridem ſcripſi, cum Tibi, Vir illuſtris, non omnino diſplicuiſſe, ante aliquot annos Norimbergam tranſeunti, cum prolixa affectus ſignificatione haud obſcure ſubinnueres, animum inde ſumſi, ulteriora nunc cogitata mea, de iis,quæ in arte ſalubri, & parte ejus principe, quæ morbos curare docet, deſiderari videntur, ampliſſimo Tuo Nomini, atque judicio ἀκριβεστάτῳ conſecrandi. Quod dum æquo, ut ſpero, feres animo, dumque de deſideratis circa obſervationes medicas deinceps dicendi locus erit, de remediis infallibili probatis uſu verba prius faciam. Tot vero cum exiſtant remedia, quot ſunt morbi, amplum vero, ad mentem TULPII, & ſpacioſum ſit, in quo navigamus æquor, & in illo tot propemodum vada, quot morbi, & tam frequentes ſcopuli, quam ſcopi, ducta per praxin medicam exercitatione ſatis, opinor, erit manifeſtum, quantum in remediis plerisque ſit inane!

II.

Atque ut inde merito dicendi faciam initium,

unde

unde ſcriptorum pragmaticorum plerique in recenſendis curandisque morbis auſpicari ſolent, morbi primum univerſales, & inter illos febres in conſpectum veniant. Febrium autem omnium theoriam & praxin ad deſiderata pertinere, peculiari oratione adſeruit pridem B. RAMAZINI. De theoria vidimus antea; praxin quod attinet, in magna equidem febrium diverſitate, qua aliæ ſunt continuæ, intermittentes aliæ, & vel quotidie, vel alternis, ternis, aut ſeptimo, octavo demum die repetentes, medicamentorum ingenti quidem farragine, minus vero inopia laboramus. Nam præter emetica & cathartica, varii generis ſalia, amara, ſtomachica, incidentia, reſolventia, diuretica, ſpecifica, externa, & multa alia in dies adhibentur medicamentorum genera, usque adeo, ut juxta R. LENTILIUM Eteodr. Med. Pr. p. 1071. *Medicus etiam ætate practica Neſtor, nunquam tamen penetraverit in abyſſum experimentorum antifebrilium profundiſſimum*, quæ modo fauſto, modo infelici beantur ſucceſſu, prout vel dextre vel imperite utentem invenerint. Remittentium vero omnium peſſimæ quartanæ, & maxime contumaces obſervantur, maxime quæ in autumnum incidunt, autore HIPPOCRATE II. Aph. XXV. LUCAS vero TOPEI, Neapolitanus, ſummi Archiater Pontificis, Medicus doctus, & longo uſu exercitatus, hujus occaſione aphoriſmi, febres quartanas, quas antehac Medici longiſſimas, ac fere immedicabiles habuerunt, hac noſtra ætate unius ope corticis peruviani tam cito tuto-

que fugari, docet, ut vel hinc patere liquido posſit, quam hæc veterum, in medicina facienda, temporibus præcellant. Neque ſolum in quartanis, ſed etiam tertianis, cœterisque intermittentibus, cum primum ſunt invaſuræ, utiliter adhiberi teſtatur. Non eſt, quod hujus hiſtoriam corticis, qui ante ſeptuaginta propemodum annos, ex India orientali in Europam translatus, factis plurimis in Gallia, Britannia, Belgio atque Italia, iisdemque illuſtribus experimentis inclaruit, & varia deinde fata expertus eſt, integram pertexam, præſertim cum ab aliis id, & nuper in Annalibus præſtitum ſit Vratislavienſibus, An. 1717. M. Nov. p. 301. ſeq. Hoc namque remedii genus poſtquam vel ſolum & in ſubſtantia, quod ajunt, vel aliis permixtum & magna plerumque doſi repetitis vicibus ante vel poſt paroxyſmum propinatum, aut clyſteribus additum acceſſiones febriles deinde ad unum omnes è medio ſuſtulit. Quo viſio in diverſa abierunt Medicorum ſaniores, & quantum ab aliis laudatum remedium, tantum ab aliis culpatum eſt. Laudarunt Medici per Galliam, Italiam, Belgium & Germaniam celeberrimi, ceu tutum & facile ad febres coërcendas præſidium. Quibus non pauci hinc inde ſe oppoſuere, qui præſertim varios remedii abuſus animadvertentes, iſtud vel eo nomine accuſarunt, quod præter frequentes febrium recidivas, tumores cacheeticos, aſthmata, hydropes, phtiſes, ſuppreſſionem conſuetarum evacuationum, arthritidem, rheomatiſmos, in teneris præſertim ægris, & motu cor-

poris

poris voluntario minus exercitatis, magno eorum damno à medicamento, vel præmature, vel imperite adhibito pr oficiſci, cum G. BAGLIVIO, & G. E. STAHLIO, experientia edoctis, viderunt. Alii demum media incedentes via, non nisi præmiſſis aut interpoſitis evacuantibus, aut febri aliis remediis minus obnoxia, aut additis variis corrigentibus, catharticis, ſalinis, & ejus generis aliis, corticem propinandũ voluere, quos inter F. DEKKERO, & J. M. LANCISIO ejusdem cum purgantibus connubium placet. THOMAM ſi quæras SYDENHAMIUM, qui ob inſignem in medendo felicitatem, febrium Medicus κατ᾽ ἐξοχὴν civibus ſuis appellatus eſt, is *vere*, inquit, *affirmare poſſum, non obſtante tam vulgi, quam perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris ab uſu ejus accidiſſe, vidiſſe unquam, vel cum ratione ſuſpicari potuiſſe.* Quæ eadem eſt ſententia M. LISTERI, G. HARRIS, R. MORTONI, P. GUENELON, è cujus ore, fautoris quippe benevoli, ante pluſculos annos Amſtelodami eadem ferè verba, multiplici ejus experientia confirmata accepi, aliorumque Medicorum præſtantiſſimorum, quorum alii alias ſubinde cautelas circa parandi & exhibendi modum ab aliis diverſas ſuppeditant. Ac licet non deſint, qui tum in nonnullis Italiæ Academiis litem idcirco LANCISIO Archiatro Pontificio, tum alibi locorum aliis moverint, atque ob peſſimum abuſum, & ſuſpectam imprimis adſtringendi virtutem, ac neceſſariæ inde ſecretionis excretionisve materiæ morbificæ im-

peditionem, omnem corticis exotici uſum ſublatum è foro medico mallent; non defuerunt tamen ipſius patroni, qui cum eodem doctiſſimo viro vindicias medicamenti conſcriberent; JOANNES imprimis BOHNIUS, & J. G. BERGERUS, Medici in Saxonibus experientiſſimi, quorum ille præmaturam intermittentium per chinæ uſum fugam, haud ſuo merito ſemper ſuſpectam; hic vero ipſam chinam chinæ ab iniquis judiciis vindicatam publico dederunt. Interea multis incommodis, nec paucioribus tricis expoſitum eſſe chinæ corticem, liquet, nec vanum hodieque eſſe deſiderium incomparabilis Viri T. BARTHOLINI: *Utinam promiſſis de cortice peruviano ſemper reſponderet eventus, & ſecurum certumque antifebrile haberemus.* Cent. IV. Ep. LXI.

III.

Equidem ſolet id fatum medicamentorum commune eſſe generoſiorum, exoticorum præſertim ut laudentur ab his, culpentur ab illis. Et cum non omni morbo, immedicabili ſæpe, ſuppetias ferant optatas, alto contemnantur deinde ſupercilio. Chinam chinæ quod rurſus attinet, licet plura in ejus uſu deſiderari poſſint, ſolum pondus & nimia moles, qua intra νυχτήμερον vix infra integram aut dimidiam unciam aſſumi jubetur, palato ingrata & ventriculo gravis non eſt poſtremum ex illis, quæ virtuti & efficaciæ ipſius detrimentum afferunt. Quod ut evitarent incommodum, aliud quæſiverunt & pondere levius, &

con-

concinnius mole, nec virtute inferius antifebrile medicamentum; quod, ut alia mittam, in regno minerali, & venenorum quidem familia reperiri, sibi aliisque persuadent. Arsenicum volo, quod ceu egregium ἀντιπυρετον in E. G. Dec. II. An. III. Obs. 46. ROSINUS depraedicavit LENTILIUS, quem deinde alii secuti sunt, in ea versantes sententia, nullum venenum usque adeo noxium atque lethale esse, quod non dextra praeparatione aut recto usu, in minima imprimis quantitate medicamenti excellentis vices laudesque jure tueri queat. Cujus quidem valorem sententiae in medio relinquens, id saltem hanc in rem monere habeo, doctissimum STAHLIUM, plures & annotasse, & graphice descripsisse tristes ab assumto arsenico in febricitantibus eventus M. Nov. obs. phys. chym. med. Ac licet J. H. SLEVOGTIUS nuper admodum egregio huic minerali ob nobilem ejus ex mercurio originem, & nitentem ac pellucidam fere albedinem, ponderosamque & corruptionis expertem consistentiam, virtutes item, ne quidem ab infensissimis ejus hostibus in dubium vocandas, honestiorem existimationem comparare, illudque suo merito & jure titulo honorabili specifici antifebrilis condecorare annisus fuerit; dolendum tamen summopere cum eodem doctissimo viro, neminem hactenus de causa talismodi efficaciae, ex receptis hypothesibus vix explicabili invenienda sollicitum fuisse, & simul de mediis cogitasse, nimis agilia ejus elementa, rectius, quam huc usque per nitrum, acetum &c. tentatum est, cicurandi;

ut ea in magna etiam quantitate mitius operari discant. de Mod. Arſ. excuſ. præm. de Arſen. G. W. W. cf. Act. Med. Berol. III. 8.

IV.

Aliud in regno minerali, & hydrargyri quidem proſapia venatur febrifugum B. RAMAZINI, eo maxime inductus argumento, quod varias noxas ab aſſumtis vel exterius applicatis mercurialibus notaverit, graviſſimas alias, ſed febre carentes, quin & exemplis edoctus fuerit, in quibus venerei quid febribus intermittentibus fuit junctum, ſalivatione mercuriali in uſum vocata, utrumque deinde malum evanuiſſe, ſed, nondum inveniſſe, hæc monſtrant ejusdem verba: *An ergo quid febrifugi latet in hydrargyro? forſan dies aliqua ex minerali regno febrifugum aliquod, non ſub gripho, ut Riverius, ſed candide & aperte medicæ arti largietur.* LAZARUS ipſe RIVERIUS famoſum venditavit, mirisque encomiis celebravit antiquatium, quod quale fuerit, non eadem eſt doctorum ſententia. Hoc enim ænigmatice propoſitum tum alibi, tum app. Cent. III, Obſ. nonnulli ex mercurio ſublimato corroſivo parari, cui mercurius dulcis additur, illumque triplicis Herculis, hunc vero athletæ accedentis nomine intelligi exiſtimant, alii vero ex regulo antimonii cum auro vel argento miſto, & addito deinceps mercurio ſublimato in butyrum antimonii verſo, ex eo vero vel aqua ſimplici, more mercurii vitæ, vel inſtar bezoardici lunaris ope ſpiritus nitri præcipitato docent conſtare. Cujus *vires an promiſſis ſtent, experientia docebit,*

ut

ut eſt apud G. ROLFINCIUM, Chym. A. F. p. 373. cf. p. 402. A bezoardico autem ſ. d. lunari, cui plurimum multi tribuunt, parum diſtare videtur medicamentum, quod ſub panaceæ mineralis titulo in collectaneis chymicis Leydenſibus laudatur; mihi autem his ipſis diebus, ceu ſummum in quartana, aliisque febribus rebellibus, & morbis chronicis aliis arcanum, per inſenſibilem maxime tranſpirationem, hinc & diureſin effectus edens à chirurgo caſtrenſi communicatum eſt, quodque ex antimonii regulo cum foliis lunæ, & mercurio vivo continuato tritu alcooliſato, & ſpiritu porro nitri affuſo, & vice iterata è retorta abſtracto, reſiduo autem recte edulcorato paratur. Hiſce enimvero & ſimilibus medicamentorum generibus, à perita manu tractatis, eorumque valori & efficaciæ ut nihil detractum vellem, ita vereor, id quod experientia vulgaris docet, ne ex eorum ſint familia, quæ juxta VERULAMIUM ſpes hominum inflant, ſed brevi deſtituunt. Quid vero de ſale ſit ſperandum ammoniaco, cujus præclarum ad febres intermittentes uſum peculiari diſſertatione prædicavit W. G. MUYS Franequeræ 1716. illumq; ſui & defuncti fratris obſervationibus & experimentis factis corroboravit, inde exiſtimemus, licet, quod, ut eſt in Actis Medicis Berolinenſibus, non uno, ſed repetito confirmatum experimento, à propinato hoc ſale, citior ſemper provocatio horroris febrilis fuerit ſecuta, quam natura ſibi relicta formare ex prægreſſo obſervato more, conſueverat. Quo loco hoc inde formatum videmus concluſum,

clusum, quod vel aër & locus, vel corpora, quæ terra & aqua diversa alit, vel peculiaris anni tempestatis constitutio subsit, quod idem experimentum alibi per omnem docimasiam probatum Berolini planè diversum effectum exerat. Vol. 1. p. 90.

V.

Ut vero magnis implicita est difficultatibus febrium praxis intermittentium, ita majoribus premitur, quæ de continuis exponit. Harum aliæ cum, aliæ sine exanthematibus, & vel benignæ vel malignæ, quorum summus apex ipsa pestis est, visuntur. Causas varii varias fingunt, ac prout sanguinem in iisdem vel coagulatum, ab acido atque terreo principio, vel ex adverso ab alcali & volatili sale fluidum & coaguli expertem supponunt, oculisque, facta post obitum cadaveris sectione, usurpant; ita aut huic aut isti qualitati adversa remedia ubi ad curam ventum fuerit magna securitate in usum vocant, & vel bezoardicis volatilibus, lentum humorum motum excitare, aut eundem nimis efferatum remediis temperatis & fixis, aut medii generis alexipharmacis coërcere student. Neque vero eos aut in errore versari, aut veritati litari omnes, existimes, cum, ut à sanioribus, & C. VATERO d. Feb. Mat. XXI. est animadversum, *certum sit, in febribus istis omnibus sanguinem serumque ejus modo nimium resolvi, modo coagulari.* Alexipharmaca generali nomine vocant, quæ malignitati aut contagio ad mentem variorum vario opponuntur, quæ cum in ingenti varietate, duum maxime generum esse, censeantur,

calida

calida alia & volatilia, alia fixa & temperata, ita patronos quæque suos invenere. Prioribus minus favent Medici inter alios Vratislavienses inclyti, quorum mens huc redit: *Ab alexipharmacis calidioribus, quæ malignitati opponi debere vulgaris persuasio est, nobis temperavimus, quia nec venenorum, multo minus venenatorum μιασμάτων natura cognita est, adeoque in Democriti puteo adhuc vera fermentorum malignorum alexipharmaca profundissimis tenebris immersa lateant.* Hist. morb. Vratisl. 1699. p. 11. Omnium autem activiorum atque energeticorum alexipharmacorum camphora ferè princeps est, cujus efficaciam vix non divinam, ut alii summis efferunt laudibus, ita alii eandem, ceu noxiam, ex internorum antifebrilium classe ejectam eliminatamque mallent. Illorum in numero sunt M. ETTMULLERUS, C. MUSITANUS, J. DOLÆUS, J. J. WALDSMIDIUS, A. SASA, J. MICHAELIS, G. W. WEDELIUS, & plures alii, longa serie à Viro cl. qui pollicem istis premit, J. H. HEUCHERO d. igne per ign. ext. enarrati. Ac licet nonnulli, & inter istos modo laudati collectores Historiæ morborum Vratislaviensium cum A. THONERO, T. CRAANIO, D. LUDOVICI, L. SEPTALIO, F. PIENS, L. DONCKERS, de camphoræ usu interno sequentem in modum sentiant: *Enimvero scire licet, tantopere laudatam camphoræ virtutem alexiteriam niti nuda traditione & opinione hominum, ac in re ipsa in febribus hisce malignis camphoram interne plus detrimenti, quam auxilii afferre.*

afferre. Deferimus causæ hujus cognitionem ad circumspectæ experientiæ tribunal, ac sententiam nobis gratam pollicemur, postquam vanitas prætensæ eximiæ hujus virtutis omnibus fere innotuit. l. c. p. 12. non tamen defuisse doctissimo HEUCHERO evidens est, ad finem laudatæ dissertationis egregiæ ex iis quærendi rationes, qui ignem camphoræ in febrium ignibus metuunt, cur non æque mixturas simplices, essentias theriacales, tincturas bezoardicas, confectionem liberantis, pulverem rubrum Cæsaris contra pestem, pulverem pannonicum, & id genus alia, quæ habent camphoram propinare vereantur, quotidieque in febribus quoque ardentissimis eorum usu potissimum delictentur?

VI.

Calidis vero & activioribus alexipharmacis ut multi multum cum simili regimine, ita alii regimini frigido, & remediis temperatis acidisque in cura febrium malignarum ipsiusque pestis plurimum tribuunt, quemadmodum Turcarum praxin, indoctam quidem, sed verè rationalem, in curanda ipsa peste, malignarum omnium febrium facile principe, per succum limonum in omne jusculum liberalius instillatum, per frusta limonum saccharata, ore frequenter masticata, & per potum illis vulgatissimum, dictum Sherbett, hoc est per ipsum regimen frigidissimum considerandam proponit G. HARRIS d. Morb. Acut. Infant. p. 27. Sunt vero & alii, qui remedia ab hisce quoad virtutes & modum operandi planè diversa ad pestem miris modis

modis laudant atque commendant, illi nimirum qui introductam ab A. KIRCHERO, A. HAUPTMANNO, C. LANGIO, C. F. PAULLINI, G. ANDRY, aliisque pathologiam animatam, multis equidem ſuſpectam in ipſa defendendam peſte hodieque ſibi ſumunt. Hi namque ſuæ vi hypotheſeos non poſſunt non mercurialibus medicamentis, in febrium cura peſtilentialium, cum ſint omnis animatæ putredinis infenſiſſimi hoſtes multum fidere. Quorum numero cum nuper admodum cl. Virum A. C. GACKENHOLTZIUM acceſſiſſe, & tum ob has, tum ob ſalivandi ſeu maſticandi potius virtutes plane eximias valde mirari video, in tanto ab Autoribus contra contagioſam hanc luem, congeſto remediorum catalogo, nullas ferè partes relictas eſſe mercurio, quem tamen, cum in aliis atrociſſimis morbis virum ſe quotidie præſtet, hic prorſus inutilem ſuſpicari non debebamus. Peſt. Averr. II. XXVII. Sic & CAMERARIUM, LENTILIUM, CHENAU, Medicos experientiſſimos, in febribus malignis, cum animata imprimis putredine junctis, pulveribus bezoardicis ad incidendam ſimul ſemper peccantem ſalivæ totiusque lymphæ viſciditatem, mercurium dulcem mirabili cum ſucceſſu, admiſcuiſſe, Medici Vratislavienſes memoriæ prodiderunt. Sed hi, quantum ejusmodi tribuant remediis, haud obſcure verbis ſignificant mox additis: *Nos in febribus, ubi vermium ſuſpicio, ferè cinnabari nativa contenti vivimus.* l. c. 1698. p. 40.

VII.

VII.

Vena in peste morbisque malignis secanda sit, an minus? quæstio est, variis hinc inde argumentis disceptata, nec dum decisa. Quippe alii in primo morbi principio, & habitu corporis plethorico, similibusque quæ suadent, aut urgent, præsentibus, phlebotomiam admittunt, quæ tamen singula non attendunt alii, ubi malignitas, contagium, aut exanthemata sunt præsto. PHILIPPUM si audias HOCHSTETTERUM, Medicum quondam Augustanum exercitatissimum, *Venam* is inquit, *aperimus rarius, moniti illi Hippocrati*, *ab eo qui curat, nullum malum inferatur sat est, quod morbus facit. Ea enim proh dolor Medicorum est conditio, ut non nisi summa necessitate urgente vocentur, ut animam jam jam efflandam tardent, quare calamitosis symptomatibus ægri pessundati vires habent debiles, quibus si sanguis subtrahitur, morbus fit superior, quo vita fugatur.* Et porro: *Quare detrahimus iis sanguinem, quibus à principio vocati adstamus (hoc autem velox est) & æger plethoricus est, vel quem metus & timor, vinum meracum, cibi ab Apitio conditi aptum ad contagium suscipiendum disposuerunt. Pauperibus at, quibus famis pro pane, cacochymia pro sanguine, fœtor in dejectione, dejectio frequens, corpus attenuatum sanguinem detrahere, magna est dementia.* Dec. I. Obs. VI. schol. p. 73. Quo quidem loco, ubi ad recti judicii & veræ normam experientiæ res omnis exigenda, opportune TILINGII recordor, qui ut ill.

STAH-

STAHLIUS, quem præceptorem recordor, veneror que submisse, scite advertit, ubi de venæ sectione in febre præsertim petechiali vel celebranda vel omittenda agitur, pro affirmativa Professores, Scriptores classicos, Doctores varios, neque paucos omnino: pro negativa etiam non nimis paucos, sed propemodum minorum gentium, arctioris nominis practicos urbicos notat: quorum illi unice rationibus utuntur, & generalibus præterea de plethora, negantes nudam experientiam afferunt, non singularem aut alienam, sed suam aut certe cum sua. vid. obs. phys. chym. med. M. Maj. p. 604. Histotiam si evolvamus morborum Vratislaviensium, opus certe non in cerebro autorum, sed ex ipsa natum experientia, mirum sane, quam tergiversentur, ubi ad hoc accedunt caput, anxieque se gerant viri in arte salutari versatissimi, verbis pone sequentibus: *Ut verum fateamur, ad hanc usque horam, qua hæc scribimus, ancipites hæremus, quidnam potissimum Medico agendum incumbat? - - Quapropter in eas sæpe cogitationes incidimus, Medico, si sub initium morbi advocetur (contingit autem hoc quam rarissime) incunctanter quidem ad V.S. eamque largam esse confugiendum.* Et quæ sequuntur 1702. p. 43. Quæ cum ita sint, optandum omnino cum R. J. CAMERARIO, ut in frequentia illa febrium acutarum, durante per sat longum tempus prærerito bello, in castris & alibi graviter grassantium & frequentiores, & diligentiores institutæ fuissent observationes, quid commodi vel noxæ

accidisset à perpetrata vel omissa in illis sanguinis missione, ut certiores & solidiores circa grave hoc in acutis V. S. negotium consequentiæ & regulæ possent elici & formari in salutem ægrotantium & reliqua p. 9. d. Abus. V. S.

VIII.

Purgantia medicamenta an in febribus acutis, ipsisque malignis locum inveniant, nec ne? quæritur etiamnum. Eorum enim usum plerique licet in statu saltem morbi damnent, non tamen sunt nulli, qui eadem magnis efferant laudibus, LAZARUS imprimis RIVERIUS, T. WILLISIUS, T. SYDENHAM, G. HARRIS & F. HOFFMANNUS. Videntes nimirum viri in arte salubri præstantissimi, diarrhæas non raro salutares & criticas in hisce morbis, non dubitarunt deinceps, exhibitis eum in finem idoneis medicamentis diarrhæam artificialem excitare, quos tamen omnes si curatius paulo introspiciamus, hand facile ultra clysterum, aut tartareorum & lenientium usum, quæ nemo unquam vocavit in dubium, processisse animadvertemus. v. F. H. d. diarrh. in febr. mal. Hoc vero loco imprimis valere existimaverim, quam in Actis Med. Berol. Vol. 1. p. 13. legere est cautelam: *Quicquid natura suo agit consilio, Medico & patienti non vergit in præjudicium.* Alia est emeticorum ratio, utpote quæ in acutarum initio febrium sæpius feliciter adhiberi constat. Quamvis, quid de methodo sentiendum sit GUNDELSHEIMERI ac SWARTZII, vitriolum album scopo vomitorio & V. Snem alternis in febrium

orium petechialium initio non modò, ſed & progreſſu diebus commendantium, ſuo uterque fato, eodemque funeſto, niſi me fallunt omnia, docere poſſunt. vid. A M.B.I. p.23. P. HOCHSTETTERUS, quid hac de re ſentiat, hiſce declarat verbis: *Noſtri Medici vocati primum tempus invaſionis morbive conſiderant, vires examinant, ſymptomata perpendunt -- Et alvum ſubducunt in principio clyſtere vel glande, quamvis pharmaca vix tribuant, niſi urinæ in principio aut nebuloſæ aut craſſæ ſint, vetus ſtercus non ſubierit, aut gravitas ad lumbos devenerit, aut flatus graveolentes prodierint, aut venter murmuraverit, ut d. Sen. docet* l.c. p.70. Ac ne nimium catharticis tribuamus in acutis, facit immortalis BOHNII cautela, qui poſtquam, quæ ſuadeat, aut prohibeat, ad mentem HIPPOCRATIS, cruditatem ſcilicet & coctionem atque turgeſcentiam humorum fuſe ac erudite pro more expoſuiſſet, *porro*, ait, *in febribus purgationem dubiam reddit earum malignitas, & quidem hoc confirmante experientia, qua multorum cippis inſcribenda erunt verba Hippocratis v. epid. paſſim obvia: Mortuus eſt, quia purgatus fuit.* L. d. off. Med. p. 273.

IX.

Pulchre ſane de univerſa medendi in malignis methodo ſuam profitentur ſententiam Medici clariſſimi Vratislavienſes l.c. 1701. p. 252. *Non probatur in febribus contagioſis nobis V.S. niſi in circumſtantiis planè ſingularibus. Non ex noſtra mente locum in illis habent purgantia fortiora,*

nec calidiora alexipharmaca, & ubique præter multiplicem experientiam huic curandi methodo prælucere rationem in propatulo est. Hæc enim apertissime dictitat materiam, quæ sub halitus forma in quantitate prorsus exili in corpus irrepsit, nec per venæ, lanceola aut scalpello apertæ, vulnera, nec per volumina intestinorum, quæ crassiorum excrementorum emunctoria sunt, exterminari è corpore posse, inutilem quoque prorsus esse profusam seri per sudores nimios excretionem. Neque est, quod lapidem bezoar, ex oriente vel occidente advectum, lapidem item porcinum, fabam S. Ignatii, (inter remedia dubia & suspecta à P. HERMANNO d. M. M. relatam, vid. Acta Med. Berol. Vol. II. p. 57.) aut lignum colubrinum, quod in illicitis secretis eodem habetur loco, aut serpentariæ, virginianæ & Mungo radicem, cujus copiam ex Java asportavit, quamque in febribus putridis & morbis malignis, redux, feliciter adhibuit dum viveret, cl. E. KÆMPFERUS, sicut ipse Amœnit. Exot. Fasc. III. p. 577. refert; aut sexcenta alia sub specioso alexipharmacorum, bezoardicorum, atque antidotorum titulo venditata in scenam porrò producamus. Satis enim, opinor, liquet, id quod in consiliis lubentissime fatetur J. CRATO, *diversitatem veneni pestilentialis, & verum specificum remedium solius Dei Majestati reservatum & cognitum, nobis verò incognitum esse.* Quocum paria THOMAS facit SYDENHAMIUS; *mihi,*inquiens, *verisimile est, peculiare pestis remedium propriumque ipsius perniciei alexiterium ad-*

adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem, nisi ratione quadam mechanica, tolli posse. Neque vero plura, quibus tuto fidas, in prophylaxi, quam cura pestis morborumque malignorum suppetere præsidia, intelligamus, licet. Etsi enim H. MERCURIALIS venatores, & tabacopæorum tabernas, grassante pestis sævitie, à contagio mansisse immunes, J. de DIEMERBROEK suo quisque tempore observarunt, hæc tamen omnia, & si quæ sunt & laudantur, ab aliis alia prophylacticorum remediorum genera minus voto respondere, & spem hominum credulorum sæpenumero fallere, deducto ad varia sermone, egregie ostendit ill. BOHNIUS d. prophylaxi pest. dubia, cujus inter alia notatu dignissima, hæc imprimis attentionem merentur: *Nec, quæ eum in finem commendantur antidota seu alexipharmaca, fida omnino dici merentur, non tantum, quod à plerisque scriptoribus, & practicis ingenuioribus de eorum existentia dubitetur, ac, quænam illa speciatim sint, ignoretur, sed abusus imprimis ratione, dum iisdem vel crebrius justo utuntur, vel aromatica & volatilia imprimis sua faciunt.* l. c. LV.

X.

De variolis & morbillis seorsim nonnulla afferre, eo magis operæ pretium erit, quo plures, & discrepantes ab invicem iisdem medendi laudantur methodi. Equidem plerique viam ab ipsa natura monstratam calcantes per remedia temperata & diapnoica & simile regimen, tum eruptionem exan-

thematum, tum maturationem promovere student; non pauci vero insigni moniti clade, quam hostis hic neutiquam contemnendus, adultis pariter atque infantibus quotannis inferre solet, aliam atque aliam quæsivere medendi rationem, alia quoque præsidia. Non mihi nunc de venæ sectione sermo erit atque clysteribus, utpote utrumque remedii genus nonnullis in variolis suspectum à summorum triga Medicorum, J. N. PECHLINO, H. MEIBOMIO, & J. G. BERGERO ita adsertum & vindicatum videns, ut rectus utriusque usus culpa omni vacare videatur. Neque pediluviorum prolixam faciam mentionem, de quibus R. J. CAMERARII placet sententia: *Inter curiositates nocuas pono, intempestivum illud studium, variolas ad partes ignobiliores, scilicet pedes, quotidianis pediluviis derivandi, ni deturpetur facies: hac enim ratione virgo Belgica faciem pulchram conservasse legitur, succedente pedum paralysi incurabili.* d. Variol. XII. Uti nec medicamenta examinabo, quæ ex *mercurio & antimonio* parare docet BOHNIUS, d. Variol. deque quibus magnifice loquitur, perfectam & radicatam variolarũ curationem, ut & ceterorum morborum lymphaticorum in his rite paratis, hinc & myrrhatis consistere. Hæc enim & similia ad desiderata, minus verò acquisita, hactenus pertinere in aprico est. Eadem fermè remedia ad variolas commendat H. BOERHAVE, sed scopus & indicationes ejus videntur paradoxæ: ita enim Aph. Pr. 1388. seq. mederi docet: Indicatio videtur oriri hæc

primo,

primo, ut ſtimulo *inflammatorio* ablato, ſanetur ſtatus præſens, & impediatur ulterior ejus progreſſus, & proinde caveatur ejus *ſuppuratio*, gangræna &c. Media huic ſcopo idonea quærit in *ſtibio* iterum & *mercurio*, ad magnam penetrabilitatem arte deductis, nec tamen ſalina acrimonia nimium corroſivis, ſed bene unitis 1392; ſed nondum inveniſſe, hæc clara teſtantur verba 1391: *Quale inveniri poſſe, comparatio Hiſtoriæ antidotorum, & indoles hujus mali faciunt ſperare, & ad indagandum impellit ſumma hinc futura humano generi utilitas.* Fallor, annon deſideratis jure annumeretur medendi variolis & morbillis methodus, illuſtri quondam Archiatro Regio Boruſſico A. GUNDELSHEIMERO uſitata, utpote qui ægris hiſce morbi decumbentibus, alternis diebus medicamentum catharticum è tartaro emetico & manna calabrina aut caſſia exhibuit, ſepoſitis aliis artificiis omnibus & regimine moderatiſſimo adhibito. Quamvis enim de illa tale ferat judicium, qui ſingula curæ momenta ſollicite excuſſit, G. E. STAHLIUS, experientia non minus numeroſa, quam conſtans teſtatur, nec certe compoſita ratio diſſuadet, quod potentior ſit ad præoccupandas univerſas, tanto magis importuniores ejusmodi concurrentes adverſas atque contrarias cauſas, verbis tamen proxime antecedentibus methodum; quæ per ſola abſorbentia, moderatiſſime data, & regimen temperatiſſimum obſervatum procedit, ceu tranquilliorem ſe communiter ipſum ſequi fatetur d. Variol. & Morbill. p. 48. Equidem plures ſu-

 perſunt

persunt variolas & morbillos ex arte tractandi methodi. Quamvis enim longe maxima hominum pars, plebs nimirum & rustica gens omnis solis naturæ viribus confisa citius & majori securitate ex hisce morbis eluctetur, quam longo medicamentorum apparatu instructi ditiores; non tamen sedula mortalium curiositas, alia ex aliis quærendi artificia neglexit. Quemadmodum præter pulverem solarem Hallensem, magnis decantatum encomiis & Hirudinum usum, Judæis familiarem, methodus illa per insitionem seu transplantationem variolis medendi, multis attentionem mereri videtur, quæ nimirum pus ex pedibus variolis laborantium, ceteroquin sanorum hominum vitro exceptum, in alios, facta cutis incisione, infundere; & nucis cortice tegere, idque die 12. aut 13. morbi; hinc autem die ab insitione septimo, variolarum eruptionem, & justum hinc decursum, omni carentem incommodo, expectare jubet, atque ab E. TIMONIO, Medico Constantinopolitano, ad Archiatrum Regis Sueciæ S. de SKRAGGENSTIERNA, perscripta, à JACOBO verò PYLARINO, Consule Smirnensi, KENNEDI, & A. LOIGH. experimentis confirmata, & à G. KLAUNIGIO M. N. C. Cent. V. VI. Obs. 2. p. 3. communicata est, Circassiis vero, Georgiis, Armeniis, Græcis, primam debet Originem. Ea vero, donec cum tempore factis pluribus & certioribus experimentis magis confirmetur & magis, inter remedia dubia paradoxa, atque incerta locum tantisper tuebitur, de quibus ἐπέχειν amplecti, tutissimum

tissimum erit. Vid. Annal. Vratisl. 1717. M. Aug. p. 185. Neque majus prophylacticis remediis, si recte rem æstimemus, pretium statuendum erit. Licet enim ἀμήνοι, eunuchi, castrati, aut quibus recens natis, notabilis pro ratione virium sanguinis copia ex umbilico resecto evacuatur, juxta RIOLANUM à variolis atque morbillis immunes vulgo censentur. Ac tametsi anodynis multi cum WARNETIO (vid. Annal. Vratisl. 1718. p. 1104.) mercurio dulci cum BOHNIO alii, acidulis verò medicamentis, ut reliqua prætermittam, cum J. J. WALDSMIDIO in cura æque ac præservatione fidant plurimum, res tamen omnis in ambiguo versatur, nec imminui idcirco funera, aut majorem adhibitis istis præsidiis securitatem animadvertere licet. Quare recte omnino rem ponderasse videtur ὁ πάνυ G. H. WEDELIUS, qui examinatis variis, eum in finem laudatis remediis, vanis æque ac specie blandientibus, tandem non nisi *balsamica, bezoardica, renovativa, mercurialia*, id vero est, generalia, commendat præsidia, sed ita commendat, ut, quod addit, spem foveat, quæ adhuc non omnibus arrident, successu temporis melius decisum iri. d. præserv. variol. fin.

XI.

Quæ supersunt febrium exempla speciesque, ut septimanæ, octanæ, & similes rariores, mihi tamen nuper, semel atque iterum visæ, nec non quæ mali moris, aut compositæ, vel spuriæ & mixtæ sunt, & vel Hemitritæi aut Leipyriæ, Epialæ, aut simili veniunt nomine minus blando, an, quoad

curam ad desiderata vel explorata plus satis, pertineant, norunt illi, qui hæc aut ista morborum genera prudenter atque sollicite unquam tractarunt. De hecticis vero & tabificis febribus, quæ & ipsæ febribus continuis, sollicite quoque tractatis magno Medicorum opprobrio succedere non rarò solent, inferius sub phtisi commodior dicendi locus erit. Nunc illud solum disquisitione adhuc indigere videtur: an, quæ nonnullorum est sententia, febris à Medico nonnunquam excitari vel possit, vel debeat? Equidem HIPPOCRATIS L. II. Epid. clara est sententia: *Prudentis Medici est, aliquando febres accendere.* Cui A. C. CELSUS iisdem fere verbis adstipulatur: *Sed est circumspecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere, quia curationem ubi id, quod est, non recipit, potest recipere id, quod futurum est.* Hosque duces per omnia secutus est J. D. MAIOR d. Febre Artificiali. Et HIPPOCRATES quidem febres & convulsionibus & apoplexiæ & paralypsi & ebrietati, & doloribus atque obstructionibus hypochondriorum, & maniæ aliisque morbis supervenientes mederi, variis in locis, magna adserit fiducia. Quorum veritatem alii deinceps, v. g. H. ab HEER istud de ebrietate effatum, exemplis confirmarunt, quidam verò nonnulla vocarunt in dubium: uti C. HELWICH, *Ego sane*, inquit, *inter plura apoplexiæ exempla nunquam aliquem vidi per febrem ab apoplexia fuisse liberatum, licet multoties statim post insultum apoplecticum deprehenderim*

derim pulſum verè febrilem. Hiſt. morb. Vratisl. 1702. p. 20. Sed quicquid ejus rei ſit, quæritur de re licita, aut minus tali, quæ tamen an in poteſtate ſit artificis, nec ne, nondum eſt evictum ſatis atque explanatum. Equidem illuſtris G. C. SCHELHAMERUS obſeſſi cujusdam meminit, ſub altari celebrati illius Patavini Antonii detenti, in quo, quoties divinus Antiſtes nomine ſanctiſſimi Salvatoris injungebat, ut febris in ipſo excitaretur, pulſum talem celerem & frequentem apparuiſſe illico, ejusdem vero nomine interminante ſacerdote, jubenteque, ut febrim faceret ceſſare, in momento ſtitiſſe iterum naturalem, compertum habet. Diſq. d. pulſu p. 69. Sed cauſam experimenti, ut ſupernaturalem, merito laudat vir eruditiſſimus. Ita aqua frigida & oleo affuſo rigorem procurare, & affrictu ſalis & olei augere febres cum HIPPOCRATE & CELSO, modo laudatis, conantur multi. Præterquam vero, quod experimenta, quæ ſucceſſerint, nulla memoriæ ſunt prodita, merito ſententia placet F. SCHRADRI: *Ut dicam, quod ſentio, non videtur methodus hæc amplectenda, cum, practica regula ſic jubente, nunquam niſi ſumma urgente neceſſitate remedium, quod ſimul obeſt & prodeſt, ſit adhibendum.* d. morb. quor. ſalubr. XXV. Et F. HOFFMANNI d. ſalubr. febr. XXXVII. *Nolumus ejusmodi curationis genus copioſius reprehendere. Illud ſaltem dicimus, quod longe tutius ſit, medicamentis validioribus, quæ motum injungunt, ſanguini & humoribus cauſas morborum chronicorum removere.*

XII. In-

XII.

Internarum inflammationes partium, præsertim quæ multis magnisque arteriis, quas copiosus perfluit sanguis, gaudent, cum febres acutas & mali sæpe moris, individuos habeant comites, non minimum in medendo facessunt negotii. Tametsi vero plura earundem, & tot dantur genera, quot sunt partes internæ, copioso vasculorum textu refertæ, non tamen aliam novimus medendi rationem, quæ pleuritidi aut hepatitidi, quam quæ phrenitidi, aut splenitidi, aut demum anginæ, si pauca excipias, suppetias afferat. De venæ sectione acres dudum viguere lites, quoad pleuritidem imprimis, de quo vid, Annal. Vratisl. 1718. M. Maj. p. 10507. Quam licet nunquam omittendam in cura inflammationum internarum non pauci existiment, multi tamen cum J. B. HELMONTIO, F. SYLVIO, D. LUDOVICI, R. BOYLE, pleuritides, aliarumque partium inflammationes, posthabita omni venæ sectione, solis remediis sudoriferis, ac dissolventibus, tempestive exhibitis sæpius cito & felicissime sustulerunt. LUCAS imprimis TOZZI, quem supra laudavimus, quid sentiat, hisce exponit: *Si experientiam appellent, qua plurimos per phlebotomiam sanatos fateantur, testor ex adverso ipse, multos me annos medicinam factitasse, & in xenodochio parthenopaeo D. M. A. centenos & millenos brevi curasse, sine ulla sanguinis evacuatione, licet phrenitide, pleurisi, angina, hepatitide, hæmoptoë, erysipelate, omnisque generis febribus fuerint correpti; ut proinde jam in propa-*

propatulo sit, quamlibet posse ægrotationem cito tutoque curari, absque ulla sanguinis effusione; & si illa aliquando locum habeat, in sanis potius & athleticis plethoricisque corporibus, ad plenitudinem minuendam, juxta Hippocratis mentem commendanda, ne in immedicabiles ægrotationes incidant & suffocationis periculum incurrant. Comm. Aph. Hipp. L.I, 3. Sanguinis vero missionem, ut alii in hisce laudant morbis, alii verò, ceu noxiam omittendam censent; ita diaphoretica tum fixa, tum volatilia, & resolventia, ac diluentia, cum regimine tepido uno ore omnes commendant Medici Pragmatici. *Hæc si minus juvent, nihil profecto proficit vel valebit lapis bezoar, qui malis institorum artibus ferè semper adulterinus est, nihil lapis histricus, vulgò pedro del porco, nihil os cordis cervi, nihil tinctura coralliorum cum spiritu cordis cervi, nihil cornu monocerotis, nihil margaritæ, nihil fragmenta lapidum pretiosorum, aurumque ipsum & apparatus antidotorum omnis, ac secreta quorundam, non tam solido, quam splendido cardiacorum ac bezoardicorum nomine nota, nec magis vulgi, quam magnatum opinione celebrata, quibus cor corroborari, & contra vim morborum muniri, & virus omne expelli è corpore putant*, quæ sunt verba doctissimi J. G. BERGERI de Infl. Cord. XIX.

XIII.

Moras justo longiores in inflammationibus nectit sanguis, qui in hæmorrhagiis nimiis ultra modum non raro profunditur. Ipsæ vero Hæmorrhagiæ

rhagiæ modo ex naribus, modo ex pectore, modo ex urinariis, aut uteri anique vasis fieri toto soleat die. Hæc si mediocritatem excedant, medelam omnino poscunt. Quæ singulis vulgo spondetur facilis atque expedita, eventu sæpius minus respondente, exemplo Hæmoptysis; de qua hodieque vera deprehendimus ista Poëtæ:

Cernis, ut è molli sanguis pulmone remissus
Ad stygias certo transite ducit aquas.

Sed & in hæmorrhagiæ cura uterinæ, atque hæmorrhoidum ultra modum profusorum, mictusque & vomitus cruenti, remedia licet optima præparata & recte usurpata, desideria languentium minus interdum satiare, quotidiana docet experientia. Ac licet ad retardatum quavis causa menstruum in fœminis & hæmorrhoidalem in viris fluxum consuetum, multa admodum laudetur præsidiorum farrago, ea tamen omnia sæpius frustra vocantur in usum, quam inexpertis fide videtur dignum. Neque enim pilularum Becherianarum, vel Stahlianarum etiam verarum, similiumque specificorum infallibilis amplius est efficacia. Quod certe opprobrium artis salutaris non est postremum, eoque durius genuinis artis filiis, & doloris plenum sensu, quod in re obvia & causis utplurimum manifestis debita ægroto simul & medico suo, quod cujusvis est, munere rite fungente, parum adeo laude dignum præstare, miserosque ægros votis suis beare liceat. VALESCUS de TARANTA, nisi idonea victus ratio in mensium provocatione adhibeatur, medicamenta parum

rum aut nihil juvare docet. Sed & hac rite observata cautela, irritos tamen non semel omnes deprehendunt conatus juxta cum suis ægrotis Medici. Ac sæpe mali pertinaciam artem eludere, & optimorum remediorum vim enervare, idque potissimum fieri, quando lumbrici in intestinis oberrant, ac tum frustra omnem impendi laborem, nisi cum uterinis & emmenagogis anthelmintica socientur, C. HELWIGIUS autor est l. c. 1702. p. 73. Quam quidem observationem ad plures alios eosque infinitos fere casus applicari posse, eo minus dubitandum putem, quod multas omnino remoras sanguinis effluxum è locis pati consuetis quotidie observemus; ut adeoque non pauci in ea versentur sententia, emmenagoga non dari medicamenta, aut quæ hæmorrhoides impeditas in ordinem redigere valeant, eo quod medicamentis magnificis hisce titulis superbientibus exhibitis sanguinem quidem in suo per vasa itinere exagitari, corpusque universum calore perfundi, vias autem sanguinem minus legere suetas, animadvertunt. De quo, quisquis dubitat, Obs. XL. & XLI. L. I. J. N. PECHLINI haud difficulter convincetur, eundemque doctissimum virum non multum à nostris abesse conjecturis, hæc ejus verba docent: *At vero etiam accidit, ut omnis malitia frustra sit, & postquam fortissimis durissimisque remediis certatum, quæ errantem revocent sanguinem, nihil aliud, quam vana & dolorifica tum in lumbis, tum capite, fermentatio relinquatur, novisque & præcipitantibus auxiliis, malaciam conciliare ipsa cogat necessitas.* l. c. p. 93.

XIV.

XIV.

Vitia hæc ſanguinis erant, quorum medelam adeo difficilem, certe, non æque, ut vulgo creditur, promptam atque planam eſſe, hactenus oſtendimus. Haud vero levioribus involuta tricis, lymphæ & glandularum vitia deprehendimus. SYLVIUS certe in praxi fatetur hinc inde, nondum ſe compertum habere, quo pacto glandularum morbis mederi conveniat. Enimvero licet eodem autore præſtantiſſimo Medico, vitia nunc lymphæ & ſalivæ varia, ad guſtum examinata imprimis, in numerato habeamus, & hinc inde legamus recenſita, non tamen niſi vulgaria & incerta iisdem oppoſita præſidia, nec ſine ſtupore animadvertes. Ingenue, ut ſolent, clariſſimi Medici Vratislavienſes, quod res eſt, hiſce profitentur; *Arduum prorſus eſt, varias humoris ſeroſo-lymphatici depravationes accurate explicare; Et niſi omnia nos fallunt, vitia lympha tum in quantitate, niſi quod defectus ejus in longa media, & atrophia ſatis notus ſit, tum in qualitate, nondum exacte à quoquam delecta ſunt. - - Nec ſane apparet, qua via exacte vitia laticis ſeroſo- lymphatiti detegi queant. Certe laudabili ſtudio quidam viri celeberrimi chymica hic inſtituerunt experimenta, ſed nondum ea, quam cordati viri optant, hinc conſecuta eſt utilitas! Et ſi qua inde ad Medicos rediit, nulla eſt alia, quam, ut ςοχασμὸς in eligendis remediis aliquantò ſit certior.* l. c. 1701. p. 250. Exemplum egregium ſuppeditat γλῶσσα ἐπικρεμένη, ſeu amareſcens linguæ apex, in cujus

causa indaganda, ut varias in partes ivere Medici, sic remediis sedulo adhibitis affectus multo mitior, & rarius recurrens redditus, sed tamen non usque adeo compressus & castigatus est, ut non sæpius novos tumultus cieret, sicut penes A. DEODATUM valet. p. 270. seq. latius videre est. Sed ut hæc nemo in dubium temere vocaverit, ita spirituum, quos vocant, animalium, seu generis nervosi morbos, in eundem numerari censum ab ill. BOHNIO, ut lateat nos, si non omnimoda, certe maximam partem medela spirituum, male se habentium, mirabuntur fortassis non pauci, sed mirari desinent, postquam exacto argumentorum pondere, quibus hanc firmare thesin allaborat vir doctissimus, non adeo paradoxum ad ultimum comperient, ejusdem, quod repetita vice inculcat, assertum: Arti nempe nostræ ejusmodi deficere remedia, quæ spirituum animalium inopiæ suppetias adæquatas & immediatas ferunt, seu in eorum substantiam convertantur, horumque motus perversos emendent, ac ad impetus æquabiles simulque vegetiores reducant. L. d. Off. Med. c. XVIII. idem vero elegantissimis ad finem cap. XXIV. L. I. Obs. verbis innuisse videtur experientissimus TULPIUS, quando enarratis variis de Hydrocephalo dissecto eruditorum sententiis, *sed*, inquit, *exercitatiores confugiebant ad ingenuum illud: Quantum est, quod nescimus! velut namque in aliis, sic certe credibile est, potissimum nos cæcutire in genuino cerebri regimine: cujus opera multo fortassis sunt diviniora, quam quispiam hactenus suo comprehendit captu.*

XV.

Inter generis vitia nervosi principem omnino locum dolores occupant, utpote quibus, ut est apud CICERONEM, nihil magis in nobis contra naturam est, quorum causa miseri atque afflicti principes æque ac infimæ sortis homines, Medicis fiunt supplices, nihilque prius atque enixius ab iis flagitare solent, quam horum lenimen & allevamentum, omnibusque aliis, utut sæpe periculosioribus symptomatibus insuper habitis, hujus remedium serio desiderant. Neque verò medentes, qui gratiosi audiunt vulgo, usque adeo omnem exuerunt humanitatem, ut non precibus atque querelis languentium locum dare, eorumque miseriis subvenire, si possint, velint. Sed interdum docta plus valet arte malum. Notavi unum alterumque ex cl. PECHLINI, & propria observatione cephaliæ seu Hemicraniæ potius periodicæ, nullis admodum remediis obnoxiæ exemplum in desideratis pathologicis. Similis autem dorsi & lumborum doloris admodum rebellis in appendice fiet mentio. Ac solent præsertim dentium & podagrici dolores vim remediorum mire eludere; ubi expertus testatur F. SCHRADERUS d. dolor. sin. ab eoque, quem modo laudavimus, cl. PECHLINO docemur, id quod ipsum experientia edocuit, ne uni quidem odontalgiæ verum, absolutum, & minime fallax specificum à Medicis productum esse, & tam magnifice conceptas spes, expectantium vota eludere. L. I. Obs. XIII. Quo quidem loco, cum dolores sæpenumerò fixi, pertinaces,

naces, incurabiles, ab anevrismatibus oriantur internis, fatendum omnino est cum intelligentibus, & Medicis imprimis Vratislaviensibus l. c. 1701. p. 273. quod præclarissime de Medicina mereretur, si quis curiosius indagaret, & signa latentium anevrismatum detegeret, ac cum judice PARÆO incurabilia sint, rationem, qua ægri in tantis molestiis ex parte sublevari possent, solide ostenderet, quod nuper cl. BAGLIVIUS pollicitus est, se facturum. Huc pertinent polypi, calculi, vermes, & abscessus in cerebro latentes, qui medentis oculorum aciem effugiunt, interim sub consueta alicujus morbi facie se sistunt, cujus ineluctabile fatum non nisi post fata per inquisitionem anatomicam quærentibus patescere potest, ut est in Actis Med. Berol. vol. 1. p. 48. Equidem non usque adeo rerum omnium sum ignarus, ut nesciam, opium, & remedia ex eo parata adversus dolorum furias, toto die & adhiberi & commendari à Medicis pragmaticis. Sed verò nec illud me fugit, hoc remedii genus, neque ab omnibus in tanta naturarum & morborum varietate, prout conveniebat, sed pro varia cujuslibet opinione varie adhiberi: *Id quod hoc quidem magis dolendum, quo certius est, nullum sæpe majus ab alio remedio auxilium, neque periculum in ullo remedio majus esse*, ut pro more eleganter advertit ill. J. G. BERGERUS d. vi opii Raref. p. 5. Ut vero opio multi multum, sic alii parum admodum in doloribus leniendis tribuunt, plerique autem rectum ejus usum laudant, abusus vero quosvis abominantur. Hos

inter agmen merito ducit vir amplissimis muneribus, & exquisita artis doctrina præstantissimus G. E. STAHLIUS. Is enim postquam varios & detestandos circa abusum opii notasset errores: *in tanta*, pergit, *rerum perplexarum implicatione, tutissimum consilium fuerit optimum: abstinere: & hoc idem etiam facillimum. Proximum, circumspectissime in his rebus versari: sed puto difficillimum, propter præsuponendum habitum, prudenter circumspiciendi. Huic tamen difficultati subsidium non contemnendum erit, non locum dare opiatis, nisi ubi vere, iterum dico, & iterum vere urgent symptomata.* Tandemque hoc concludit voto: *Veniet forte tempus ad posteritatem omnibus votis merito præcipiendum, quo ejus generis facinora severiore, quam nudarum dehortationum energia compescantur.* d. impost. Opii. cf. Annal. Vratisl. 1717. M. Nov. p. 291.

XVI.

Alterum cerebri & generis vitium nervosi, non minus horrendum convulsiones constituunt, & contractiones partium, modo omnium, modo harum, illarum, spasmodicæ, quarum illæ uno epilepsiæ & morbi sontici sacrive appellatione venire Medicis solent. His autem convulsionibus varia & infinita vulgo opponuntur præsidiorum genera & sæpius frustra, ubi non est obscurum illis, qui ejusmodi morbos sedulo, nec perfunctorie tractarunt. Viri certe eruditi sæpius, sed nunquam sine horrore recordor, diris talismodi motibus convulsivis in facie & maxillis afflicti diu, tandemque

confecti, quos remedia varia & selecta, summa exhibita industria, nec minori cura & sollicitudine usurpata, perque sat longum tempus continuata nihil equidem mitigare, nedum fugare valuerunt. Simile fortassis fatum in hujus cura morbi Medicorum fuit Vratislaviensium, unde hæ eorundem querelæ fluere videntur: *Therapia hujus affectus maxime ardua, ac, qui vel parum hic promittere audent, vix ac ne vix fidem adimplent. Felices, qui methodo præservatoria à sontico hoc malo industria periti Medici præmuniuntur, ablatis epilepsiæ causis. Jam præsente epilepsia omnis causarum varietas iterum iterumque diu anxie sub examen vocanda est, ac ne vera quidem inventa causa præcipitanter medela in malo inveterato promittenda est, nam non cessat, etiam remota causa, malum, nisi motuum convulsivorum tollatur assuetudo, quod forte omnium est difficillimum -- Nemo ex nobis cum Menecrate, de quo Athenæus l. 7. dipnosoph. multis stipatus epilepticis, habitu Deorum vestitus in publicum prodire poterit* l. c. 1699. p. 42. Eodemque loco p. 37. de epilepsia infantum sequentia tradunt, ab omni jactantia aliena: *In idiopathia, quo te vertas, vix apparet -- Hic, qui arcana sua jactant, qui plenis buccis in specificorum suorum laudes declamant, ostendant, præstentque se viros! Quanta potuit industria & circumspectione, collegium nostrum adhibuit nobiliora remedia, nec tamen parentum lacrymas, sæpe parcas, ut unicis suis parcant, placare cupientes, adeo frequenter abstergere potuit.* Equidem, cum arcano-

cano-

canorum & specificorum incidat mentio, non prætermittenda videntur cl. Viri, M. B. VALENTINI, quæ diss. ep. III. d. nat. Med. p. 149. leguntur, præsertim cum plura in iisdem hodieque desiderari, in propatulo sit. Ita autem ille: *Novi empiricum, epilepsias habituales, unico, eoque drastico remedio funditus extirpantem, ab omnibus alioqui pro incurabilibus reputatas - - Vis autem & activitas remedii in eo latet, quod spirituum naturam in morbis illis succumbentem elevet: qui capit, capiat.* Ac solent imprimis, qui chymicis delectantur, ejusdem ope artis elaborata magnis evehere encomiis ad morborum gravissimorum, & caduci, de quo nobis sermo, medelam, ut alios inter Medicum atque Chymicum non vulgaris doctrinæ J. A. STISSERUM, causam difficilis ejusmodi morborum curationis chymicorum contemtui remediorum adscribere videmus. Qui proinde, quod horum elogiis destinavit, ita orditur caput: *Epilepticorum, quamvis amplissimus penes practicos reperiatur numerus, nihilominus tamen epilepsia satis frequens existit, & medicorum sanationes illudere haud raro consuevit, nisi herculeo huic morbo generosis chemico artificio elaboratis, & non sine labore paratis obviam eatur remediis.* Quæ qualia sint, ad mentem ipsius, è sequentibus haud obscure elucescit, ubi præter salia volatilia urinosa, è partibus animantium duris vi ignis expulsa, ex antimonio, mercurio, & cui palmam præ reliquis tribuit, vitriolo, itemque fuligine non inelegantia parare docet remedia vir erudi-

eruditissimus. At vero his & similibus arte spagyrica confectis medicamentis, ut nihil detractum velim, & quæ de iisdem prædicantur, ad experientiæ suffragia examinanda imposterum, censeam; ita remediis chymicis, nec minimum, nec nimium tribuere nobis cum J BOHNIO erit liberum, *postquam* eodem autore doctissimo viro, immodica *ejusmodi encomia inflare sæpius videntur hominum imperitiorum spes, mox tamen destituunt, & propriis aliorumque experimentis edocemur, non evenire semper ac protinus ab illis, quod speramus, vovemus, fingimus*. d. Med. Galen. & Chym. V. BARTHOLOMÆUS ipse de MOOR, Medicus in Belgio clarissimus, fuse pertractata epilepsiæ & convulsionum curatione methodica, ubi ad specificorum mentionem sermonem delapsum videt, gradum quasi retracturus, & quæ dicere cœperat, retractaturus, *& hæc*, inquit, *est procul dubio pars curationis, quæ non tantum in hoc, sed plurimis aliis morbis maxime desideratur. Non desunt equidem descriptiones plantarum, animalium, mineralium, non desunt descriptiones remediorum ad pompam concinnatorum, non desunt quoque encomia, quibus hæc vel illa simplicia aut composita celebrantur; sed si veritatem libere profiteri liceat, pauca promissis respondent.* Pathol. Cereb. p. 436. Equidem plura inter alia, magnis ornata encomiis, singulare quoddam specificum, tum ad febres, tum convulsiones imprimis à DIPPELIO laudatum, ab eoque in Vita anim. morb. & med, c. 2. haud ob-

ſcure deſcriptum eſt. Oleum nempe fœtidum ex parte quavis animalis, (quam ad mentem quorundam ſanguis humanus vel cervinus, ex aliorum vero ſententia alia conſtituunt) per retortam, deſtillare, & per frequentem, decimam minimum & quintam rectificationem ab empyrevmate liberare docet, ab hujus vero ad guttas 30.40 uſu mirandos effectus in convulſionibus imprimis epilepticis ſpondet. Nec de nihilo eſſe promiſſa, J. JUNCKERI, & J. E. CAMERARII teſtatur induſtria, utpote qui medicamentum hoc ſollicite elaboratum, & magna circumſpectione in affectibus convulſivis propinatum ſpem in nonnullis ſubjectis minime fefelliſſe, experti ſunt. Sed nec omnium expectationi epilepticorum hoc ipſo remedio factum iri ſatis, exempla docebunt; quibus iidem cl. Viri medicamentum non minori ſollicitudine, ſed fruſtra propinarunt. Vid. Annal. Vratisl. 1717. M. Jan. p. 561.

XVII.

Tonum partium nimis auctum atque intenſum motus arguunt convulſivi, in cujus remiſſione ſeu atonia apoplexiam, & quæ hanc plerumque excipere ſolet, patet radicatam eſſe. De quibus nunc porro, ordine jubente, paucis acturus, opportune doctiſſimi recordor Medici Londinenſis, quem THOMAM fuiſſe SYDENHAMIUM, Hippocratici ingenii æmulum ſuſpicatur, & ingenii candorem viri laudat, qui hæc refert, J. G. BERGERUS d. Apopl. II. Is enim à collega ſuo G. HARRIS interrogatus, quamobrem de morbis

capitis

capitis nihil unquam in lucem emisisset, cum de morbis tot aliis tam feliciter tantoque cum applausu scripserit, respondisse fertur, illud propterea factum fuisse, quoniam illos curare morbos haud potuerit, id quod imprimis de apoplexia, gravissimo valere morbo, nemo illorum diffitebitur, qui ægrotis ejusmodi optima & selectissima propinavit remedia, sed effectum salutarem non nisi raro animadvertit. Clarissimi inter multos Medici Vratislavienses, qui nihil hic dissimulare solent, cum methodum vulgatam minus sufficientem esse, perspicerent, ad aliam, eamque tutiorem, ex aliis, mentem atque cogitationem verterunt, sed quo successu, hæc docent verba, digna, quæ hic repetantur omnia: *Cum vero hodie usitata apoplexiæ curandæ ratio adeo parum succedat, sæpius in mentem venit prisca methodicorum methodus, quæ modernæ è diametro opposita est. Nam loco frictionum, vellicationum, crinium evulsionum, imperat hæc articulorum blandi tactus continentiam, id est suavem contrectationem. Nos hodie spirituosissimis aquis ac odoratis nervinis, verticem, tempora, vultum, spinam dorsi imbuimus: methodici olim medias capitis partes & collum limpida lana tegebant, & fomenta olei dulcis, & calidi adhibebant, & expressis ex aqua calida spongiis vultum fovebant. Nos hodie spirituosa ac volatilia apoplecticis exhibemus; illi simplicem aquam sed calidam, aut mulsum infundebant. Nos acribus clysteribus alvum irritamus; illi clystere simplici ac blando intestina crassa eluebant.*

bant--Verbo, nobis tonica & strictoria; illis relaxantia, ac stricturam nimiam solventia curæ prora & puppis erant --De hac prisca apoplexiæ medendi ratione judicium ferri accuratum nequit, antequam eam in usum aliquoties vocaveris; in usum autem, ut vocet quisquam, non temere fuerim autor, quomodocunque cadat res, nisi animum plane adversus calumnias vulpinas, fraudes ac mille technas obfirmaverit. l. c. 1702. p. 36. Et quod paralysin speciatim faucium attinet, iidem doctissimi viri, post recitatum triste exemplum morbi, omni adhibita sollicitudine curati, sed minus sanati, *nec apparet*, inquiunt, *quomodo huic morbo occurri debeat.* l.c. p. 98. inficiandum ut adeoque non sit, hodieque cum veritate convenire oraculum HIPPOCRATIS II. Aph XLII. *Apoplexiam fortem solvere, impossibile est, levem etiam non facile.* Ac quæ à venenis, ut & à polypo producta fuerit, nullam hactenus medelam recepisse, non modo cum H. BOERHAVE aph. 1035; sed & idem effatum ad plures alias latentesque causas extendi posse, fateamur licet. Quæ vero sub speciosis titulis circumferuntur medicamenta apoplectica, & variæ imprimis aquæ destillatæ, quas vitæ vocant, de his merito audiendum est J. CRATONIS judicium: *De aquis vitæ mortiferis nihil dico. Magna est varietas, summa in usu vanitas, atque non minus, quam ebrietas, quæ hujus mali mater est, cum eodem modo cerebrum afficiant, nocent.* Cons. XXXVII. ut & J. J. WEPFERI, qui præ cœteris egregie de Apoplexia exposuit,

Exerc.

Exerc. d. Apopl. p. 256. *Quod ſpiritus vini præſtat, idem & juniperinus, ceraſorum nigrorum, liliorum convallium, & ſimiles valent, idque eo potentius, ſi infuſis aromatibus imbuuntur. Hi ſi frequenter aſſumuntur, non ſolum cerebrum ad apoplexiam proclive reddunt, ſed & nimium ingurgitati citra aliam cauſam ſoli illam ſæpius effecerunt.*

XVIII.

Reliquos inter cerebri & generis nervoſi morbos deliria imprimis multam medentibus cauſantur operam, nec tædii minus. De Melancholia, manifeſtum eſt effatum N. TULPII, veritati omnino congruum: *Velut non cujusvis eſt, melancholicis mederi, ſic difficulter quoque eradicantur clanculum ex ipſorum animis imagines ab atra bile, falſo impreſſæ.* Obſ. L. I. cap. XVIII. idemque de mania multo valet magis, ut ſolet, aucto morbi gradu iſte in hunc non raro faceſſere. Tametſi enim cl. M. B. VALENTINI eruditiſſimum noverit Auliatrum, draſtico pharmaco, maniam curantem, vix paucis interpoſitis ſpecificis l. c. vehementer tamen dolendum eſt, artificem cum ſuis arcanis non pluribus bono innotuiſſe publico. Mihi de ejusmodi ſpecificis ſententia placet B. ALBINI, Medici Lugdunenſis in Batavis clariſſimi, quando expoſita medendi ratione in mania hactenus recepta, porrò capite XVIII. de mania ita tradit: *Alia, quæ deſuper tanquam ſpecifica commendari ſolent, cerebra nempe canum, arietum, ſanguinem aſini poſt aures inciſi collectum*

ſicco

ſicco prætereo pede; à celeberrimis enim viris, qui hæc commendant, diſſentire nolo, nec hactenus tamen conſentire poſſum. Dabit dies meliora & certiora. Sed aliud ſupereſt, idemque miſerrimum, juxta CELSUM, morbi genus, in quo æger à cane vel alio animali rabido morſus ſimul & ſiti & aquæ cruciatur metu. Ex quo ſæviſſimo delirio, cum ad ἀκμὴν pervenerit, neminem ferme ſanatum annotarunt ſcriptores ex antiquitate ſuperſtites GALENUS, DIOSCORIDES, CELSUS, SCRIBONIUS LARGUS, ut penes MARTINUM eſt LISTERUM Ex. d. Hydroph. p.42. Ac licet à CELSO laudatum præſidium, improviſum nempe ægroti in piſcinam vel fluvium immerſionem plures deinde imitati fuerint, ſucceſſum tamen non æque optatum experti, uno nunc ore fatentur omnes, ubi rabies & aquæ metus ad complementum acceſſerit morbi, hæc atque alia præſidiorum genera irrita eſſe omnia: *Quanquam*, ut B. ALBINUS monet, *cum Paræo ſuaderem, ut magis aliis fiderent remediis, cum fieri quidem poſſit, ut fermentum id ejiciatur, ſed fortaſſe id fieri non poſſit, nam quod per forte affirmatur, id per forte etiam negatur, plurimosque mari immerſos factos eſſe hydrophobicos, Ferandum Pouzet, Cardinalem, recenſere* ait l. c. Ac multum fallor, aut radix mungos, cujus infallibilem virtutem adverſus canis rabidi morſum, in brutis æque ac hominibus multis ſucceſſibus expertus eſt C. KÆMPFERUS l. c. alcali item vegetabile, Sanatodos dictum, ac cantharidum infuſum, & nonnulla alia

à SYL-

à SYLVIO BOCCONE Obſ. curioſ. paſſim hunc in finem commendata, eundem in cenſum collocanda erunt, in principio & à morſu mox exhibita aliquem ut laude dignum, aut nullum præſtent effectum. Nam, ut appoſite HERMANNUS monet BOERHAVE, aph. 1139. *A nata medicina huc uſque omnes ferè artis principes deplorant, demorſorum prophylaxin vix ullam certam haberi, & jam aquam paventium ſanatorum exemplum dari certa fide nullum. Maxime vero dolendum, poſt ſecula illapſa irritum ſucceſſum hactenus applicatorum deplorantia, non eſſe tentatas diverſas à primis methodos.* Porrò autem aph. 1146. 1147. quæ deſideret, exponit cl. Vir: *Nec deſperandum tamen, ob exempla, jam in aliis venenis conſtantia, de inveniendo hujus ſingularis veneni antidoto ſingulari. Hactenus vero nullius ea comperta fides, cui credi queat ſalus miſerrime periclitantis hominis, cum nullum ſit notum, cujus experimenta certa, ſed vel ſpeculationi ortum debeat, vel deſcriptis ex alio confiſum ſit. Nec Æſchrionis apud Galenum & Oribaſium arcano de cancris combuſtis, nec Scribonii Largi famigerata Opiata ad rabiem Siculorum, nec Peregrini conſilio de pelle Hyenæ, nec Actii, Ruffi, Poſidonii, cinere cancrorum cum theriaca, nec jactata Palmario medela, vel nimis laudato Meyerne, Grevv & venatoribus ſtanno cum mithridatio, nec in ſomniis ſacris revelata radix cynorrhodonis, aliisve in cœlum elato lichene cinereo terreſtri, pimpinella, jecore rabioſi canis exuſto,*

usto, & similibus, exceptis. Quod si vero ipsa jam rabies ægrum invaserit, atque ejus jam sit furoris, ut spes vel exigua vel nulla restitutionis supersit; tum equidem ad mentem nonnullorum, quos inter est J. GERDESIUS d. Hydroph. XXX. ea omittenda non sunt, quæ vel minimam spem atque speciem ægri restituendi præ se ferunt; hinc quoniam anceps remedium melius est, quam nullum, sanguinis transfusio instituenda erit: quo quidem loco integrum processum & cautelas satis sollicite expositas videre est. At enim vero dubium hoc valde remedii genus magnis haud ita pridem in scholis medicorum celebratum encomiis, cur nostris temporibus venerit in desuetudinem, non aliam crediderim causam, nisi infaustus, qui medicos ab ulteriore tentamine deterruit, rei gestæ successus. Illustre fateor est exemplum, quod J. DIONYSII suggerit epistola de inveterata dementia per sanguinis transfusionem Lutetiæ Parisiorum sanata in Act. Phil. Angl. 1668. p. 504. sed longe foret luculentius, si ultra duos sanatio menses perdurasset cf. p. 588. Sic & nostra memoria cl. CHILIANI, Medicus Vismariensis duo chirurgiæ infusoriæ suppeditat paradigmata cum balsamo de mecha tentatæ, alterum in ulcere maxillæ venereo, in dolore capitis alterum. Sed, ut quoad alterum beato optatus est eventu, ita in altero expertus est, remedia optime excogitata pessime nonnunquam cedere. Vid. Annal. Vratisl. 1718. p. 993. Aph. 1086. Nobis de hoc quidem invento novo cum non liceat prolixius nunc digredi,

suffe-

sufficerit illustris Dani sententia Medici, OLAI inquam BORRICHII, qui data occasione fuse enarratis commodis simul atque incommodis à chirurgia infusoria & transfusoria expectandis, cautelis item haud parvi momenti suggestis; *ad summum*, inquit, *laudamus illustria molimina, sed experimentorum adhuc continuationes, variationesque desideramus tentamentorum, antequam fidem nostram obligent in solidum; id interea neutiquam dissimulantes, commendandum esse rerum magnarum conatum, licet non semper respondeat eventus.* Diss. Acad. II p. 88.

XIX.

Visis nunc iis, quæ circa potiores cerebri morbos, cum de omnibus agere, constitutum non sit, hodieque desiderantur; non est, quod in vitiis oculorum (quorum medelam elegantiorem & feliciorem per selecta & exquisita magis remedia, quam quæ hactenus innotuere, sollicite desiderare J. SCHRADERUM, Medicum in Belgio clarissimum, ex humanissimo viri recordor discursu) aut aurium, faucium & linguæ, dentiumque defectibus recensendis prolixam impendamus operam. In hisce enim multa admodum esse, quæ desiderari queant, non nisi illos fugit, qui ad eorundem medelam raro aut nunquam accedunt. Pectoris inter vitia tussis quidem est vulgatissima, quæ parvi plerumque penditur, utpote remediis domesticis haud difficulter obediens. Hanc vero non eadem tolli semper facilitate, illi norunt, qui ad tussim infantum convulsivam haud

ita

ita pridem nobis epidemiam ſelecta magno ſtudio nobiſcum propinarunt medicamenta, nec tamen niſi raro effectu fauſto beati. Sic & Raucedo, familiare & leve, ut putatur, malum, multum non raro in curando faceſſit negotii; veritatem oraculi Hippocratici II. aph. 40. multi ut experiantur cum Vratislavienſibus hodieque Medici. Solet vero utrumque ſymptoma, Raucedo nimirum & tuſſis, prodromus partim, partim accidens morbi exiſtere graviſſimi, qui phtiſis audit, & in exulceratione pulmonum cum febre hectica communiſſime fundatur. De cujus curatione mali licet multi multa glorientur, una tamen prudentiorum eſt ſententia Medicorum, nullam id medelam admittere. Inſtar omnium inſignis eſt caſuiſta B. TIMAEUS à GULDENKLEE, qui uxoris occaſione hoc fere confectæ malo, hanc acerbam fundit querelam: *Ego cum nihil intermiſerim, quod ad morbi curationem quovis modo facere poterat, nec in tota praxi mea, quam triginta ſeptem annis exerceo, quempiam ulcere pulmonum affectum integræ ſanitati reſtitutum viderim, tandem in eam deveni ſententiam, phtiſin proprie ſic dictam, quæ cum pulmonis exulceratione conjungitur, humana arte perfecte ſanari non poſſe* L. II. Ep. 4. Equidem G. BAGLIVIUS utrique, & morbo, & deſiderato medelam paraturus, *phtiſis*, inquit, *ab ulcere pulmonum, vulgo pro incurabili derelinquitur, quia, ut ajunt, tale ulcus internum eſt, & occultum, nec ut alia externa ulcera, mundificari & à pure abſtergi poteſt; ſed quare non id agunt Medici, ut inveſt.-*

vestigent ulceris situm, eoque detecto, sectionem inter costas instituunt, ut medicamenta introduci possent, rationem sane non agnosco. Prax. Med. L. II. 11. Et hac quidem ratione, ulcus pulmonum perfectum curatum esse, ex Actis philosophicis Anglicanis in Actis Erud. Lips. 1705. p. 331. memoriæ est proditum. Sed, qui noverit, id quod J. H. SLEVOGTIUS, rarioris doctrinæ, nec vulgaris experientiæ Medicus, præclare ostendit, phtisin non semper in ulcere pulmonum fundatam esse, eum necesse est, agnita hujus quoque præsidii insufficientia, si quidem cordatus, ut par est, Medicus existat, ubi ad lectum phtisicorum venerit, pudeat suæ impudentiæ, & pigeat artis adeo inopis auxilii, tædeatque, re ipsa comprobari, phtisin esse opprobrium Medicorum, quæ verba laudati sunt viri, quibus schediasmati de phtisi Med. opprobrio colophonem imponit. Ut vero pulmonaris, sic & aliarum partium tabes ad lethum plerumque recta deducunt via. Quemadmodum tabis dorsalis tale inter alia legimus prognosticon apud N. TULPIUM L. III. obs. cap. 24. *Pervicaci sacræ hujus fistula tabi auxilia medica esse, non solum infirma, sed ausim dicere nulla.*

XX.

Sunt vero & alia in pectore & corde imprimis vitia abscondita, ut calculi, vermes, polypi & similia, tum varias alias molestias, tum frequentes imprimis lipothymias, palpitationes & angustias præcordiorum, cum spiritu difficili inferentia, quarum causam afflictionum si cor in se ipso alat,

 raro

raro perfectam curationem admittit; excrescentiæ vero ejus, ruptæque & exesæ valvulæ & vitia similia ut cognosci certo nequeunt, sic etiam artis operam viresque eludunt, quemadmodum eleganter docet, quem sæpius laudavimus, J. G. BERGERUS, d. palp. Cord. XV. Quo quidem loco, *Nec vero*, pergit, *concretiones illius polyposæ, antequam perfectæ fuerint, cognoscuntur, &, si cognitæ sint, sero venit, & frustra est omnis medicina.* Ac licet peculiari nec superficiario labore, polypum cordis & nosse & curare docuerit vir multis illustris meritis, ad ultimum tamen hæc lubens fatetur: *Quod si vero adhibitis adhibendis, actisque omnibus æger ad pristinam valetudinem non redeat, sed polypus in corde longiore tempore obduruerit, desperandum est de illius restitutione, quia ignota sunt remedia, quæ corpus tale compactum perfecte dissolvere possint.* Accedit & istud, quod difficilem non minus curam, quam diagnosin & prognosin ad mentem T. WILLISII difficiliorem & magis obscuram reddit, quod non nisi conjectura assequamur, adesse polypum, & eadem symptomata ab alia causa produci possint: Si ergò omni adhibita industria illa tandem cessent, incertus adhuc es, num polypum vel aliud vitium curaveris? si enim mors supervenerit, & anatome tibi, polypum adesse, monstraverit, certus inde sis, te bene conjecturasse, sed jam etiam certo scis, te omnibus tuis medicamentis nihil effecisse, ut putem, per experientiam nobis nunquam constare posse, quænam medicamenta curando polypo

po inserviant, ut scite B. ALBINUS d. polyp. XVI. advertit.

XXI.

In morbis verò pectoris reliquis nullum facile medentum attentionem excitare, nullum etiam spes eorum frustrari magis, quam hydropem pectoris videmus. Hic enim versipellis vitæ humanæ hostis, ita nonnunquam furit, sævaque excitat symptomata, ut animæ corporisque non sine causa brevi metuas divortium, quod tamen, functionibus omnibus ad pristinam mox activitatem redeuntibus non nisi multo exacto tempore evenit. Sicut ex adverso, ubi fausta & salutaria apparent phænomena, extrema, quod nemini venerat in mentem, nonnunquam instare, exemplis discimus. Sed, quicquid ejus rei sit, affectus omnium expertorum testimonio est curatu difficillimus, & tantum non impossibilis. Quamvis enim non desint, qui morbum per mercurialia, nervina, emetica, millepedes, & varii generis diuretica, ipsamque paracenthesin curatum, editis eam in rem observationibus, tradiderunt, quod nuper admodum A. HÜTTERUM, Chirurgum Noribergensem, fecisse novimus, hæc tamen omnia & si quæ sunt similia, ex sapone veneto, aut aliis ex rebus variis confecta remedia, irrito sæpius conatu propinata esse, aliorum, qui nec sibi nec aliis blandiuntur, loquuntur observationes. Quos inter luculentum collegii imprimis medici Vratislaviensis testimonium, eodemque observationibus de hydrope pectoris, magna circumspectione institutis & fide-

liter descriptis finem impositum deprehendimus, estque ejusmodi: *Quantumvis autem varia hactenus remedia recensuerimus, quibus malum hoc debellari queat & debeat, pro candore tamen nostro non ducimus esse dissimulandum, quod multoties malum hoc tam rebelle sit, ut ægri non tantum non curentur, sed ne quidem symptomata eorum mitigentur. Quo in casu medicamenta avara manu ægris danda esse, credimus, imo Medicos nihil à Christiana pietate alienum facturos putamus, si prorsus à remediis exhibendis per tempus abstineant.*

XXII.

Enimvero hydrops in universum omnis, seu totum corporis habitum, sub Ascitis, vel Anasarcæ & Tympanitis denominatione, sive hanc illam corporis partem occupet, scandalis Medicorum à multo retrò tempore adnumeratus est. Quo vero jure, quave id factum injuria, videant, quibus volupe & otium est penes J. BOHNIUM Progr. ad diss. Inaug. d. Hydr. d. Berghold. Divus certe Senex d. Intern. Affect. text. XXVII. *Morbus*, inquit, *gravis est hydrops, & pauci hunc effugiunt.* Eademque ARETÆI est sententia, quam L. 2. d. caus. & sign. diut. morb. prodidit: *Ab hydrope perpauci liberantur, idque felicitate quadam Deorum potius, quam artis auxilio.* Cujus quidem rei cum indies ingenti hydropicorum fatis cedentium numero admoneamur, tanto est mirandum magis, ægros ejusmodi præter rationem bene sperare, id quod huic morbo cum phtisi com-

commune, utrique vero proprium deprehendimus. De eo vero J. H. HEUCHERUM, virum doctissimum ita differentem audire juvabit: *Si quod est genus ægrorum, est sane hydropicum, quod videtur velle & optare, ut prolixam amplissimamque spem faciat Medicus. Nam quamvis perpauci satis hydrope graviori liberentur. - - hoc nihilominus plures eorundem, hydrope correpti vivendi cupiditatem pariter & mali ostendunt tolerantiam planè singularem: idque faciunt non tam quadam vel animi alacritate, vel spe, quam ipsa morbi natura inducti. Neque verò tam licet ejus cupiditatis reperire causam, quam mirari, qui fiat, quod cum in aliis, iisque non tam periculosis affectuum generibus, abjicere animum ægri soleant; in hydrope solo cum tam longas spes concipiant, tum tanta vivendi cupiditate teneantur.* Caut. in cogn. cur. hydr. necess. p. 15. Equidem nondum memoria excidit, inter initia praxeos, datum forte unicum medicamentum, virtute imprimis diuretica eminens, anasarcam in juvencula, simul & semel per singularem Dei gratiam propulsavisse. Sed nec illud omittendum, magna alias circumspectione, purgantia modo fortiora, modò mitiora, aperientia, salina, amara, ipsamque paracenthesin & similia pro re nata à me aliisque in hydropicis applicata, sed effectu minus salutari donata fuisse. Ac licet diaphoreticis præ reliquis medicamentis cum T. BARTHOLINO nonnulli; opiatis verò M. ETTMULLERUS; martialibus atque antimoniatis invicem mistis

F. HOFFMANNUS, T. SYDENHAMIUS & R. LENTILIUS; rhabarbarinis demum J. R. CAMERARIUS; aliis alii multum tribuunt; nobis illustris, quem modò laudavimus, Archiatri, eo magis sententia placet, quo propius à veritate abest. Ita autem ipsi l. c. p. 18. loqui placuit: *Videntur ii parum cauti, si qui jactent medicinam, omni superando hydropi parem. Vana est isthæc ostentatio, & crassæ suspicionem ignorantiæ affert, nescientiamque prodit tot tamque variantium, unde emergit hydrops, causarum.* FRIDERICUS ipse RUYSCHIUS, Medicus atque anatomicus sine exemplo maximus Obs. anat. chir. XLVI. hunc in modum scribere non dubitavit: *Quis medicorum curare potest hydropem, ascitem limosum, membranis inclusum?* Ac paracenthesin sigillatim in hydrope tanti non esse momenti, neç adeo temere instituendam, prout nonnulli voluere autores Obs. XLV. docuit. Quisquis vero de illo dubitat, Historiam quæso morborum Vratislaviensium iterum introspiciat, ac 1699. p. 124. annotatum inveniet, collectores ejus ab omni fuco & jactantia alienos, post adhibita purgantia, aperientia, alterantia, cachectica, martialia, mercurialia, antiscorbutica, hypochondriaca, diuretica, roborantia, atque externa quoque topica, sed frustra adhibita ita conqueri: *Nec tamen magnus est hydropicorum numerus, qui sollicita nostra cura à nobis fuerunt liberati, & singulari Dei benignitati potius, in hisce quoque, qui evasere, auxilium & sublevationem tribuimus, quam medica-*

dicamentorum viribus cum Valeriola L. I. Obs. 2. narrante, quomodo ascitica uxor congruis à se præsidiis restituta.

XXIII.

Iisdem vero doctissimis auctoribus quantum ars valeat, in gravissimis ac diuturnis cruciatibus, qui vel peritonæum, vel membranas, quæ abdominis ventrisque partibus obtenduntur, afficiunt, quosque nonnulli colicos, & FERNELIUS quidem nothos, RIOLANUS vero pictavienses appellat, edocemur. De hisce enim, ut Aph. XI. Sect. IV. HIPPOCRATIS merito intelligitur: *Quibus tormina, & circa umbilicum dolores, & lumborum dolor, qui nec purgantibus, nec aliter solvitur, in hydropem siccum firmatur*; ita illos neque clysteribus, neque fomentis, neque medicamentis, nec aliis remediis, quibus colici dolores mitigantur, placari solere, sed & apud Vratislavienses, ubi frequentiores sunt, quam inexperti credant, admodum rebelles esse, & fere tympanitidem præcurrere l. c. 1700. p. 176. annotatum videmus, cum addito: *Quomodo huic occurrendum malo, edoceri cupimus ab aliis; nos enim omnia tentantes, hactenus sæpe successus destituit.* Idem vero omnino de passione valere iliaca, morbo, ob truculentam faciem miserere mei alias dicto, nemo nisi qui ægros eodem afflictos, qui & carminativa & laxantia & clysteres & nitrosa, ipsaque mercurialia (de quibus BOHNIUS cum SYDENHAMIO judicat, ea si non noxam inferant, certe quod de iis jactant plures, minus aut raro præstare) aut

phoſphorum ipſum (juxta Hiſt. Morb. Vratisl. 1701. p. 503.) & ſexcenta alia fruſtra admiſerunt, aut plane non, aut paucos vidit, temere ibit infitias. Equidem multos inter alios P. BARBETTE, quid in cura hujus graviſſimi morbi deſideret, hiſce declarat: *Mediis ordinariis nihil efficientibus, cucurbitula magna ſine ſcarificatione ſæpius parti dolenti apponi poteſt, atque iterum auferri. Annon etiam præſtaret, facta diſſectione muſculorum & peritonæi digitis ſuſceptum inteſtinum extrahere, quam certæ morti ægrotantem committere.* op. chir. edit. Genev. 4. p. 512. Sed enimvero hoc remedii genus deſideratis medicis vel maxime annumerandum eſſe, tum res ipſa loquitur, tum à R. LENTILIO Jatrom. p. 401. ſeq. ſolide evictum eſt. Ceterum dolores colicos genuinos, minime raro tranſire in abſceſſum, & ſpurios illos in apoſtema aliquando degenerare, id quod experientia confirmat, quos modo laudavimus cl. Vratislavienſium Medici l. c. annotatum reliquere. Talismodi vero abſceſſus, qui meſenterium aut hepar, aut alias abdominis partes obſident, ſicut quoad pathologiam & ſigna imprimis à J. FERNELIO & D. SENNERTO deſideratorum habentur in numero; ita ſi MICHAELEM audias ETTMÜLLERUM, Medicum certe pragmaticum peritiſſimum, ex abſceſſu & ulcere hepatis, adde & reliquarum partium, niſi ſuperficiale & leve fuerit, pauci ſunt, qui evadere ſolent. Ac ſi demum ea excipias, quæ à cl. H. MEIBOMIO de Abſceſſ. intern. opere poſthumo ſunt annotata,

pauca

pauca in Medicorum monumentis reperies, quæ Te in cura abſceſſuum internorum juvare queant. Nec vero dyſenteria minus, cujus ætiologiam, ut & purgantium operandi modum ἄῤῥητον apposite vocat STAHLIUS, ubi ad curam ventum eſt, deſideratis erit adnumeranda, aut ego multum fallor. Licet enim in illa multa à multis, & laxantia à plerisque, à quibus G. C. SCHELHAMERUS, & B. de MOOR diſcedunt, emetica imprimis benedicta ipecacuanhel radix; diluentia ἄνω καὶ κάτω applicata à T. SYDENHAMIO, & J. E. SCHAPERO; opiata a plurimis, qnos cum T. MINADOO A. THONERUS redarguit; cortex item chinæ à R. J. CAMERARIO una cum aliis miſtus, & infinita demum alia commendentur; ea tamen nobis mens ſedet cum C. HELVICHIO Hiſt. morb. Vratisl. 99. p. 101. quod commendationes medicamentorum effuſæ, quæ tamen credulos miſere ludificant, non aliunde oriantur, quam quod adhibitis plurimis remediis, ultimo præprimis ſi tum æger fateatur, ſe levamen ſentire, præpoſtere affectus transſcribatur. Nec vero multos admodum ſentire levamen, funera teſtantur, quæ non obſtante auxiliorum abundantia, tum alias tum præterito imprimis autumno, prævia æſtate calidiſſima, in variis Germaniæ, imo totius Europæ locis, denſo admodum agmine elata, omnes recordamur.

XXIV.

Hiſce autem & ſimilibus excutiendis ſi diutius inimorari animus eſſet, nullus facile morbus præ-

 termit-

termittendus foret, qui non hæc aut illa in therapia desiderata suppeditaret. Potiores tantummodo, velut in exemplum adducere dum nobis est propositum, calculus nunc porro, renum imprimis & vesicæ examinandus venit, cujus medelam eo majori cura & sollicitudine à medentibus efflagitare solent ægri, quo majores sunt cruciatus, & humanam fere frangentes patientiam, quos à duris hisce corporibus illatos videmus. Equidem Medicorum non minus anxium atque flagrans offendimus desiderium, miseris ejusmodi ægrotis, optatas pro virili ferendi suppetias. Quem in finem varia laudantur medicamenta, tum pellendi, tum comminuendi, aut præcavendi, & sedandi demum, seu anodyno scopo. Lithontriptica uno vocantur nomine, quæ calculum frangere creduntur, quæque à multis laudantur varia, ab aliis vero alto supercilio contemnuntur; quorum causam defendendam imprimis suscepit J. A. STISSERUS Act. Lab. Chym. II. 6. ubi inter alia, *Firmiter* inquit, *credo, non solum in regno animali, verum etiam vegetabili & minerali, inesse remedia, quibus calculus comminui queat.* Tale autem remedium non unum omnibus adæquatum, sed pro causarum varietate varium arguit esse debere, quo pollet, judicio practico, nec acidis solum & causticis, sed & insipidis magnam in calculo comminuendo adscribit efficaciam vir doctissimus. Horum autem omnium licet ingentem facile coacervare catalogum, multis stipatum elogiis in proclivi sit, nobis tamen sententia arridet cl. PECH-

LINI

LINI: *immutare quidem*, ejusmodi remedia, *nonnihil fermentum renum, non invitus concedo, & prohibere, ne lapis concrescat, at concretum jam dissolvere, prodigio proximum est.* L. I. Obs. XIII. Ac multum vereor, ne eandem mereantur censuram remedia, quæ à J. R. CAMERARIO Syll. Mem. Med. Cent. VIII. 73. 76. cum multis elogiis commendantur, ejusdemque sint tribus, quæ tum alibi locorum, tum in Historia Morb. Vratisl. 99. p. 133. 153. sed non sine addito tali judicio, recensentur, quale à doctis atque expertis ejus collectoribus poterat expectari; HIERONYMI, exemplo CAPIVACCII, qui fatetur, se nescire, quæ calculum in vesica frangere queant; & ERASTI, qui persuasum inquit, habeo, lapidem vesicæ dissolvi remediis intra corpus non posse, nec non A. DUDITHII, cui medicamentis intra corpus concretos jam lapides atteri atque confringi posse, non videtur simile vero. In hisce enim cumulandis ne nimii nunc simus, illustris facit WEDELII ἐπίκρισις, quæ, cum instar omnium sit, ex diss. d. Calculi Mechanica p. 38. h. l. repeti meretur: *Quicquid horum sit, pertinet hoc ad desiderata medica, saltem nota in hunc usque diem id non præstitere. Si qui autem arcanum hoc revera possident, æternam merebuntur famam, si id dignis revelaverint; quod si non fecerint, nec experimentis comprobari possit effectus, ne nominandi quidem fuerint.*

XXV.

Doloribus nephriticis cum arthriticis multum inter-

intercedit affinitatis; ab his vero haud quaquam facilius, quam ab iſtis liberantur miſeri. *Neque enim*, ſi J. JACKSONI credimus, *hoc in caſu quicquam praſtare, poſſibile erit, donec remedia nobiliora & magis exaltata, quam quæ hodie apud Galenicos & Chymicos artis filios vulgo præſtant, nobis innoteſcant.* Enchir. Med. p. 118. Quod idem, tum variis in locis, tum hiſce verbis THOMAS confirmat SYDENHAMIUS: *Si quis objiciat, multa eſſe remedia ſpecifica ad podagram, ego me ea neſcire, lubens fateor: & vereor, ne promiſſores iſti perinde ſint ignari, ac ſum ego.* Equidem plura inter alia præſidia, quorum catalogum hic nectere ſuperfluum erit, Moxa ex oriente allata, multo pridem cum ſtrepitu commendata fuit; ſed hæc, cum, judice cl. SLEVOGTIO, ultra vires blandorum cauteriorum, quorum uſus antiquiſſimis temporibus notiſſimus extitit, non multum hactenus præſtiterit, & inſuper jam diu perſonis delicatioribus omne cauterium actuale nimis crudele apparuerit, ideoque hoc novum cum antiquis apud nos dudum frequentari deſiit d. podagra, ejusque Curat. Magnet. Quo eodem loco licet plures morbum hunc transplantandi rationes, & varia ſpecifica à D. Eſavio laudentur, his tamen addendum putem, quod ad finem proluſionis legitur viri doctiſſimi judicium: *Nomina arcanorum, typis mandata, diſſertationi inſeri facile toleravi, nec magneticas curandi rationes expungere volui, cum nihil quidem, quod religioni adverſetur, continere videantur, ſed per crebra tamen*

mien experimenta, à suspicione vanitatis, otioso-rumque ingeniorum lusibus se vendicare debeant. Ac vereor, ne Magnesia alba, sacharum lactis, aristolochiæ radix rotundæ, & si quæ sunt alia, aut artis aut naturæ effecta, indigena atque exotica id mereantur prædicatum, quod à ROSINO ipsis tribuitur LENTILIO: *Remedia nova quæ maximis encomiis in orbem ebuccinantur, ætatem non ferunt, sed prius plerumque, quam ipsi buccinatores intercidunt, & rarò se magnificis effectibus commendant.* Eteodr. Med. Pr. p. 1284. Quod nec M. B. VALENTINI, strenuus alias medicamentorum exoticorum ac novitate se commendantium encomiastes diffiteri audet, cujus hæc sunt verba: *Cæterum, quæcunque tandem sint, sive peregrina sive domestica, quæ pro sublevanda podagra inuruntur, tantisper quidem hunc dolorem palliant, quatenus vel archeo terrorem incutere, vel lymphæ corrosivæ portionem exantlare aptamata sunt: an verò radicalis affectus deturbatio ita obtineri possit, valde dubito:* d. Moxa & Pod. p. 201. Ac videtur sane J. J. WALDSMIDIUS rem acu tetigisse, quando auri sacram famem, remedia alia ex aliis & quæsivisse & commendasse ad podagram censet. Ita autem ille: *Arthritidis curatio non solum difficilis, sed & multorum fraudum ferax, ut quotidie experimur. Est enim novus quidam acquirendi opes modus: jactare curationem podagræ.* Si vero cl. audias PECHLINUM, existimat ille, tot esse futura podagricorum remedia, quot sunt, quæ ex hoc morbo ægrotant, indi-

viduа,

vidua, quod plerisque cum tempore tædium subrepit, & fortuitorum, quam excogitatorum major sit gloria. L. II. Obs. XXVIII. Nimirum plerorumque arthriticorum est etiamnum, quæ SENECÆ olim fuit querela, qui cum de arthritidis inveteratæ sanatione desperaret, sic nihilominus scriptum reliquit: *Non perveni ad sanitatem, nec perveniam quidem, deliniamenta magis, quam remedia podagræ meæ compono, contentus, si rarius accedat, & minus verminatur.*

XXVI.

Morbos demum mulierum atque infantum ne planè intactos prætermittamus, in illis partus occurrit difficilis, cui pro causarum diversitate his aut illis præsidiis occurrere solent Medici Pragmatici. Quod si verò situs infantis perversus adsit, tum præter manualem opem, de omni reliquo auxilio desperant prudentiores. ROSINUS certe LENTILIUS, à muliere rogatus gravida & partus difficultatem metuente, annon posset modus excogitari, quo mediante fœtus situm in utero debitum servare valeat? quæ in Medici nullius potestate sunt, à se quoque frustra postulari, apposite respondit, opus, addens, esse hoc solius naturæ, nunquam artis, præter id, quod in partu laborioso minus recte sito, peritæ obstetrices digitorum ope efficere possunt l. c. p. 1075. Accedit & illud, quod, ceu desideratum in muliebrium medela affectuum non postremum, cum doctissimo PECHLINO clinici observant ad unum omnes, in illis nimirum morbis, obstetricum &

nutri-

nutricularum semper majorem fuisse auctoritatem, quam Medicorum, nec ante Medicorum excti consilia, quam vulgarium usum morbus sprerit; imo verò tum quoque, etsi Medici sua opportune commendent, ægrosque habeant obnoxios, juxta cum illis muliebria atque empirica adhiberi, plerumque etiam eventus felicitatem hisce magis, quam illis adscribi, ut L. I. Obs. XXXIV. videre est. Qua vero certitudine cura nitatur morborum, quibus infantes vivunt obnoxii, vel uni lumbrici, qui illos familiarissime exercere solent, documento sunt. Horum quippe præsentium singula non rarò indicia adesse, neque tamen, propinatis selectissimis pharmacis, ab alvo exire videmus. Ac licet symptomata ante infesta plerumque deinde remittant; & Medicus suo potiatur scopo, non tamen propinqui, rem omnem rite fuisse peractam, facile persuadentur, corpus nisi delicti oculis manibusque usurpent. Expertus id est, quem modò laudavimus, PECHLINUS, qui fuse & erudite recensitis difficultatibus, quæ Medicis in cura lumbricorum quotidie occurrunt, *vero*, inquit, *nolim, quisquam existimet, ubi vermes, etiam post remediorum exquisitorum usum non prodeunt, nullos ibi esse, cum, ut ante dixi, tanto pituitæ visco se involvant, ut non nisi in speciem phlegmatis redacti pro illa texturæ fluiditate alvo secedant.* L. I. Obs. LXIV. Ut adeoque nemo nisi qui nullos, aut paucos infantes ex lumbricis ægrotantes vidit, verisimile esse, dubitaverit, quæ à Viro summo G. W. WEDELIO tra-

ctatione

ctatione de anthelminticis, coronidis loco addita legimus: *Levem quidem rem videri vermium exterminium, sæpe tamen levi apparatu non posse debellari & ipsos & inde producta symptomata horrenda, tonum viscerum læsum, aliaque inconvenientia* -- Amæn. Mat. Med. p. 373. V. Snem denique penes infantes in morbis gravissimis, acutis & chronicis, à Medicis Britannis, Italis atque Gallis, toto celebrari die: ejusdem vero administrationem apud Germanos nostros hodienum desiderari, nemo nescit, sed scire licet, fieri illud non Medicorum, sed ægrotantium, quique illis adstant, culpa. Quod probe intelligentes Medici Vratislavienses ad rem loquuntur: *Nos in tota Germania V. Snem penes infantes prorsus omittentes excusari non possemus, nisi contra vulgus & mulierculārum opinionem aliquid facere, esset contra torrentem navigare* l. c. 99. p. 21.

XXVII.

Quod reliquum est, non equidem fulmine tactos, eorumque medelam prolixius examinabimus, quod ab J. VEHRIO, & R. W. CRAUSIO factum novimus; neque remedia contra insomnia excutiemus, de quibus judice R. LENTILIO l. c. p. 1311. in practicorum libris nihil reperitur, solus vero WEDELIUS hanc arenam disp. de insomniis aggressus est. Neque etiam morbos à visis spectris, quoad curam, videbimus latius, utpote quod juxta cum eodem WEDELIO, FRIDERICUS præstitit HOFFMANNUS. Sed nec rerum toto genere p. n. ab extra in corpus humanum

illapso-

illapſorum medicinam diſcutiemus quemadmodum infarctum tracheæ ab illapſa faba, in tenero ægroto LENTILIUS curavit fideliter, ſed omni ſua cura impedire non potuit, quo minus ſub convulſivis cruciatibus, per 14 dies ſuperſtes fatis tandem cederet. vid. l. c. p. 1085. cf. antec. & p. 583. ut nec morbos reliquos prætervifos atque omiſſos, à C. PISONE & A. BOOTIO ſingulari opera pertractatos, indagabimus fuſius. In hiſce enim, & ſi quæ ſuperſunt, ſuperſunt autem plurima morborum genera, deſiderari longe maxima, maximique ponderis momenta, haud eſt obſcurum, ac fieri de reliquis ex ſupra dictis judicium haud difficulter poſſe exiſtimaverim. An vero opus aliquod de curationibus Morborum inſanabilium (quorum nonnullos BRUNO enumeravit SEIDELIUS ut & B. ALBINUS) quod ad deſiderata reponere non dubitavit B. de VERULAMIO, ut evocentur & excitentur Medici aliqui egregii & magnanimi, qui huic operi, quantum largitur natura rerum, incumbant; quando hoc ipſum, iſtos morbos pronunciare inſanabiles, neglectum & injuriam velut lege ſanciat, & ignorantiam ab infamia eximat L. IV. d. Augm. Scient. p. 257. optandum ſolum, an vero etiam ſperandum ſit penes alios, & Te, imprimis, Vir illuſtris, judicium eſto. Mihi aliter videtur, ab HERMANNO videlicet CONRINGIO, Viro πολυμαθεστάτῳ aliter edocto. Is vero obſervationibus P. SALMUTHI inter alia ita præfatur: *ut nihil tandem aliquando ſit, quod in arte deſideres, haud*

 ignoro,

ignoro, quæ est nativa ingenii nostri imbecillitas, pariter & rerum obscuritas, fieri non posse. Verum tantam perfectionem neque ego, neque alius prudentior exigit, id doleo, multa hactenus negligi, multa nesciri de morbis humanum corpus infestantibus, quæ tamen debita facta attentione jam dudum potuissent exacte intelligi.

XXVIII.

Filum, quod vocant medicinale, ne amplius desideretur, quod desideratum offendimus ab ill. VERULAMIO l. c. p. 263. facit præclara J. G. BERGERI industria, utpote qui hoc ita occupavit argumentum, ut nihil in eo amplius desiderari videatur. Ab eodem vero illustri Archiatro, itemque a summis Germaniæ Medicis G. W. WEDELIO, F. HOFFMANNO & C. VATERO, Præceptoribus optime de studiis nostris meritis causas & media ad vitam sanam & longam ac senectutis retardationem ipsamque εὐθανασίαν ducentia, quæ singula l. c. à VERULAMIO ad desiderata referuntur, edocti sumus. Hi quippe fama meritisque celeberrimi viri id egerunt, ut sobrie philosophando viam ostenderent & modum, quo quilibet corporis sui gnarus, per remedia ubivis obvia, & victum imprimis convenientem, rectumque rerum, quas nonnaturales Medici vocant, usum, vitam bene beateque ad seros usque annos traducere queat. Sunt vero & alii, chymiæ imprimis admiratores nimii, qui panaceas crepant & arcana, quorum ope vitam humanam ad seram usque senectutem sanam atque incolumem quam diutissi-

diutissime extendere liceat. Qua de re sententiam laturi incliti Medici Vratislavienses ita loquuntur: *Non ignoramus, Paracelsum olim jactasse, à se inventum tale medicamentum, quod omnia vitia sanguinis mutet, & illum in optimam convertat temperiem, sed dolemus, quod, si unquam tanti arcani conscius fuit, humanum genus ejus cognitione privarit. Quantum sibi obstrinxisset mortales HELMONTIUS, si illos docuisset, quodnam illud sit, cuius subtilissimo & penetrantissimo impulsu fermentativo quodvis heterogeneum prompte à sanguine segregetur. Neque enim iis pollicem premimus, qui dictatoria autoritate decernunt, eiusmodi medicamentum, his dotibus ex parte præditum, nullum inveniri posse. Palma in medio posita est. Hoc tamen asserimus, nullum ad hunc usque diem remedium nobis innotuisse, hisce facultatibus instructum, omniaque illa, quæ hic & alibi vendita fuerunt, licet vires eorum magnificis verbis deprædicarentur, tanti nominis mensuram non implevisse.* l. c. 1702. p. 114. cf. Annal. Vratislav. 1718. M. Febr. p. 704. Omnes autem ejusmodi arcanorum patronos, qui hactenus in iisdem collaudandis nimii fuerunt, scite redarguit B. BERGERUS hisce verbis: *Quo quidem loco non possumus non detestari imprudentiam dicam, an impudentiam, non agyrtarum modo & circumforaneorum, sed, pudet dicere, quorundam etiam medicorum, qui uni lucro inhiantes, suas panaceas, vitamque sanam diutissime conservantia secreta venditare non verentur,*

constantia margaritis fragmentis, lapidum pretiosorum, lapide bezoar, ebore, osse de corde cervi, cornu monocerotis, id est dente ceti Narhual, aloë, croco, nitro, antimonio, cinnabari, ambra, aromatibus, oleis æthereis, salibus volatilibus, carne viperina, radice Ninsi, argento, auroque, si Diis placet, ipso. Sane horum familiari usu remediorum grave valetudini damnum tacite inferri, non nunc demum observari videas, sed jam olim à veteribus observatum. d. vita longa. XXXIV.

XXIX.

Ex hisce breviter strictimque pro instituti ratione allatis (neque enim patientia Tua, Vir illustris, diutius justo abuti, fert animus) satis opinor, manifestum est, vera scripsisse PECHLINUM, quando ad virum immortalis memoriæ J. G. VOLCKMARUM, B. Socerum Tuum loco præfationis ad obs. med. sequentem in modum inter alia scripsit: *Speciosa est nostra, & ad pompam instituta eruditio, cui si phaleras demas, quod reliquum est corporis, macrum est, & valde strigosum, tandem etiam umbræ quam corpori similius.* Enimvero ne ad extremum mihi, quod speciminis occasione inauguralis publice objectum memini, & hoc objiciatur loco: defectus me recensere, & hiatus ostendere, sed minus de medela sollicitum esse: morbos enumerare, sed curæ & remediorum oblivisci; paucis, venia Tua, ill. Vir, de causis desideratorum dispiciemus practicorum atque remediis. Causas varii allegant varias; horum vero non postremam empiricorum ubivis loco-

rum

rum frequentiam esse existimaverim. Faciunt enim hæ Medicastrorum & lucripetarum sordes sæpenumero, ut viri erecti ingenii à cœpto pridem artem juvandi studio deterreantur, quam in sententiam acerbe l. c. querentem PECHLINUM, Virum summum audire iterum juvabit. Ita autem ille: *Multa ego & incredibilia propter medicinæ scientiam passus sum, patiorque etiamnum, ob quæ fere tædium artis ali s præstantissimæ incessit.* Sed nos quidem hanc threnodiam à MINDERERO, GORISIO, summisque ubivis terrarum Medicis decantatam non occinemus latius, præsertim cum hujus eradicationem zizaniæ & spem de ea conceptam ad Rempublicam pertinere Platonicam, cum prudentioribus persuasi simus. Huic vero defectui nimiam remediorum abundantiam addendam putem, utpote qua non tantum non juvatur & promovetur medica praxis, sed & in deterius labitur, fluctuantibus in tanta diversitate, & quid eligant, incertis Medicis. Hujus certe intuitu medicinam non minus medela generosiore ac chymia chymiam vulgarem juxta BILLICHIUM indigere, quæ vitia & labes ejus tollat, proin non tantum addat, quod deficit, sed demat quoque, quod abundat, seu exuperantias, quæ medentibus & medelam anhelantibus, impedimento sunt, discutiat cum J. BOHNIO d. prophyl. pest. III. opinemur licet. GEORGIUM si quæras BAGLIVIUM, is, uti desideratorum in praxi medica sæpius meminit; ita p. 242. quid de causis eorum sentiat, expressis declarat verbis: *Stet igitur, quod diximus, sola*

remedia sanant, doctores Medici, inter desiderata artis nostræ reponenda demum erit Historia remediorum, quæ non amœna quadam aut libera ingenii peregrinatio, sed durus labor & longo itinere consumtus patefecerit. Sintque constantia, methodo præscribendi munita, cuilibet morbo specifice ac ferme infallibiliter respondentia. Secus ac visum est doctissimo viro J. N. PECHLINO, qui ne uni quidem morbo certum & minime decepturum remedium hactenus repertum esse affirmat L. I. Obs. XIII; quin & ineptam vocat persuasionem, si existimemus, specifica dari medicamenta, quæ certo, & singulari instinctu partium solidarum respiciunt ingenium: Obs. XL. L. I. ut & T. SYDENHAMIO, cujus hæc sunt verba: *Ei, qui rem recte perpenderit, satis liquet, præcipuum medicinæ faciendæ defectum non in eo verti, quod nesciamus, quo pacto huic aut illi intentioni satisfacere debeamus, sed, quod non satis sciamus, quænam sit illa intentio, cui satisfaciendum est. Cum vel rudissimus quispiam pharmacopolæ servulus, intra dimidiam horæ quadrantem, certum me faciet, quo medicamento purgationem, vomitionem, vel sudores provocabo, vel refrigerabo æstuantem; at vero in palæstra medica probe sit exercitatus oportet, qui pari certitudine me docere queat, ubi hoc vel illud remedii genus in usum revocare debeam per omnem morborum ac curationum circuitum.* Op. Tr. d. Hydrop. p. 622.

XXX.

Sed quidquid ejus rei sit, nobis quidem salvo aliorum,

aliorum, & Tuo imprimis, Virillustris, cui omnia hæc commendantur, judicio, omnem mali fundum, ut initio cum TULPIO monui, in observationum defectu radicatam, neque medelam aliunde, quam ab eorundem emendatione petendam atque expectandam esse, putaverim, non, quod observationum laboremus defectu, sed quod, ut verba PECHLINI huc iterum mutuemus, *in illa observatorum hominumque elegantium copia mirum videatur, tam pauca in commentarios referri, & quæ referuntur, non eodem studio & crisi sejecta esse --- A qua supinitate*, quod addit, *aut vitio me quoque immunem esse, ineptus sim, si existimem; id tamen videre me puto, si curiosos oculos, si manus, si sensus denique omnes, &, quæ plurimis idoneos nos reddit, diligentiam adhiberemus, utique in singulis & obviis quotidie morbis occurrerent, quæ animum exercere, inque speciem singularis, nec quotidiani observati verti possent. de rarissimis vero etiam, quibus colligendis tam sollicite nonnulli occupantur, hoc quoque monere habeo, ad usum ea minus accommodata esse, & satis esse, si naturæ quandam excitent admirationem* l. c. præf. epist. Quæ vero eodem loco de integris collegiis, & amplarum actis urbium monentur, eas à Medicis quidem Vratislaviensibus egregie adimpletas partes novimus. Sed hi doctrina artisque usu præstantissimi viri, quo majori sedulitate observationibus, artisque hiatus supplendi & veritatis studio incumbunt, eo plura & majora ubivis, quæ desiderent, offendunt. Quod, ut ex su-

pra dictis satis constare potest cuilibet, ita, quod ipsas attinet observationes, talia in iis desiderant: Et optandum quidem esset, ut viri docti ex observationibus ab illustribus societatibus & Academiis per multorum annorum decursum cum orbe erudito communicatis, aggrederentur formare propositiones universales, ita enim scientiarum pomæria extenderentur, & quæ per multa sinuosa volumina jam diffusa sunt, brevi admodum libro comprehendi possent. Et si quis seculi offensam metueret, quod mire sibi placet, & ferre alios non potest, nisi hyperbolicos sui laudatores, posset vires suas experiri in iis, quæ ad posteritatem transmissa sunt à Benivenio, Dodonæo, Amato Lusitano, Valeriola, Wiero, Costero, Foresto, Schenckio, Donato, Platero, Hochstettero, Ballonio, Epiphanio Ferdinando, C. Pisone, F. Hildano, G Horstio, H. ab Heer, Z. Lusitano, N. Tulpio, R. Solenandro, J.P. Lotichio, Ph. Salmuthe, ac aliis. d. Exp. p. 34. Quibus cum paria facit, quod in urbe sigillatim Parisiensi desideravit quondam T. BARTHOLINUS, vir πολυμαθέστατος; ita vero ille: *Optarem certe plures in urbe Parisiensi Ballonios, qui in civitate frequentissima, & nosocomiis instructissima, debita diligentia per dierum seriem consignassent & raros morborum eventus & remediorum successus, & observata in morbidorum dissectione. Hujusmodi diaria & observationes centum antropologiis præferrem, & quovis ære redimerem.* defens. dub. d. lact. thorac. contra Riol. c. 2. Idem vero G. C.

SC HEL-

SCHELHAMERI doctissimi viri est desiderium, utpote, qui incremento artis medicæ proficuum maxime fore judicat, si viri exercitati & cordati, qui in curandis morbis consenescunt, quid experientia sua confirmatum viderint eorum, quæ ab Autoribus nobis commendantur, remediorum nobis impertiant, quidque expectationem fefellerit. Satis enim superque nobis est medicamentorum; ita ut laboremus ubertate, selectioni itaque studendum, non simplici collectioni. Hoc enim pacto futurum est, ut illa, quæ memorata nobis est, per experientiam curandi ratio, unice excolatur, adeoque habituri simus mox utramque viam expolitam & à sentibus & offendiculis repurgatam. Not. ad Conr. J. A. M. Quæ cum ita sint, omnes, qui artis medicæ defectus supplendi flagrant desiderio, sibi dictum putabunt, quod ad calcem obs. anat. chir. facta simul observationum therapeuticarum & chymicarum spe, omnibus THEODORUS commendavit KERCKRINGIUS: *Vale, & si placet, etiam talentum tibi ab altissimo creditum, in artem medicam augendam impende, patet ingens industriæ tuæ & omnium area: nusquam utilius, quam in tuenda mortalium salute, mortalium vita impenditur, nec aliunde certiora speranda immortalitatis sunt præmia.* Sed satis jam desideratorum: Nunc enim epistolam, cujus limites me dudum transgressum esse, sed sero recordor, finiendi necessitatem mihi impositam video. Tuo omnia subjacent judicio, Vir illustris, Tuamque præstolantur sententiam, an & qua ra-

tione desideriis hisce fieri queat satis. Quam, ut benigne impertias, simulque, quam additamenti hic loco annexam vides, Historiam morbi, qui B. Parenti meo fatalis fuit, æqui bonique consulas, est, quod enixe contendo. Eam ut in chartam conjicerem non affectus modo & pietas in genitorem optimum, cujus memoria mihi sancta semper erit; sed & argumenti affinitas, utpote in cujus ætiologia non minus atque praxi, ipsisque indicationibus desideratum non unum occurrit, incitamento fuit. Vale, Vir illustris, Tibi, Tuisque, reique literariæ ac publicæ Noribergensi, mihique & bonis omnibus ex voto! Vale, & favore me porro, affectuque benevolo complectere.

Dab. Herfordiæ Westphalorum Cal.
Dec. cIↄIↄccxix.

B. C. D.

Historia Morbi B. Parentis diuturni, quo is per 4. menses confectus, tandemque XVIII. Nov. cIↄIↄccxix. extinctus est.

SEnex septuagenarius, munere concionatorio ultra quadraginta annos cum laude functus, temperamento sanguineo prædominante, sed tamen non sine notabili choleræ & melancholiæ additamento, habitu vero corporis pleno præditus, senectutem hactenus viridem vigens & valens, viribusque constans transegerat. Præter enim tussim humidam, multis retro annis frigore contractam,

ſtam, qua ſæpe, medio etiam in orationis ſacræ
ervore correptus eſt, & unum itemque alterum
odagræ paroxyſmum, qui raris & multorum in-
ervallis annorum, tarde admodum corpore ſenili
evem inſultum fecerat, ac dyſuriam denique lenta
n corpore ad interitum vergente capientem incre-
enta, vix habuit, quod quereretur. Erat quippe
rmo corporis habitu, & ad quasvis injurias obtu-
to pectore præditus, ac poſtremis vitæ annis
entilationibus ſanguinis in pede annuis, ob ple-
oram à victu pleno, etiam in ſene, vitam amante
dentariam, & motu voluntario minus exercitato
edundantem ita aſſuefactus, ut fructum inde ma-
ifeſtum in œconomia animali perſentiſceret, læ-
sque non raro prædicaret; fluxum namque hæ-
orrhoidalem ex eo primum obſervavit, alternis
einde ſeptimanis plerumque magno ſuo com-
odo revertentem, quem tamen prius plane de-
iſſe non æque adſererem. In valetudine ſe-
unda non eſſe adverſa præſidia adhibenda, jure
xiſtimavit, omneque adeo, quod aut officinam
pit, aut terram olet exoticam, horruit, ſed nec
a horruit, ut non iisdem urgente neceſſitate, &
empore præſertim vernali, intelligentium ſuaſu,
teretur. Ac licet non adeo magnus eſſet patro-
us infuſionis Theæ, decocti Coffee, & ejusmodi
otulentorum, quæ more hodierno, ante pariter
c poſt meridiem ſorbentur, non tamen omnino
eſtitit, infuſa hæmocathartica, pectoralia, an-
iſcorbutica, in uſum trahere ſalubrem. Acidu-
as vero & thermas nunquam per omnem vitam
metho-

methodice usurpavit, plus simplici vice ab amicis propositas, & recte hæc repudiavit auxilia, quæ medentur vitiis, quorum ipse per Dei gratiam expers vixit. Ita commode magis ex culina, quam officina victitavit, munereque satis laborioso indefessus ac lætus functus est, donec extremo vitæ biennio viribus animi corporisque evidenter fatisceret, atque ingruentis senectutis decrepitæ per animi ægritudinem auctæ maxime & acceleratæ, haud fallacia experiretur indicia. Enimvero tussis inveterata, partim & dysuria, à calculo sine dubio profecta, partim & scabies refractaria certatim in corpus senile fibrarunt tela, mirum, quod non citius tanto sub onere fessum defecerit. Quibus omnibus congruis obvium itum est præsidiis, nec sine effectu plane optato. Ac quoad scabiem sigillatim notandum, ne quis præposterum ejus tractationem futuris malis ansam fortassis dedisse opinetur, eandem nec tumultuarie, nec simul & semel, nec externis solum mediis, sed internis simul provide junctis, & diu continuatis non sine tædio, & annuo demum spatio exacto cum εὐφορία tamen ægroti persanatam esse. Præterea & circa æquinoctium autumnale 1716. diarrhæa laboravit, ut sæpe ante, sed nunquam adeò diuturna, viresque prosternente; variis itaque medicamentis frustra adhibitis, propinata autem modica ipecacuanhæ dosi, cum cinnabari nativa mixta, & vomitu forti bis terve insequente, æger in somnum delapsus, brevi deinde vires cum appetitu recuperavit, cumque valetudine in gratiam rediit. Sic & non

carò

rarò ultimis vitæ annis, inter prandendum ubi festinatius paulo comederet, suffocationem minabatur frustrum in asperam arteriam illapsum, ut metum apoplexiæ non vanum, sicut de vitrico suo J. GERHARDI narrat alicubi G.C. SCHELHAMERUS, fecerit phænomenon terribile, id quod multò evenit aliter. Alias haud memini virum, præter dictos, aliis expositum morbis, quod ἄξιον λόγου sit, fuisse, nisi quod juvenem febre quartana per integros novem menses, absque vel officii, vel valetudinis reliquæ singulari detrimento laborasse, sæpius ex ipsius ore hauserim. Neque enim vitæ molli aut lautæ otiosæque, sed laboriosæ, & quæ victu duro, deliciarumque experte constat, erat deditus. Accidit autem, ut M. Jun. cIↄIↄccxvII. in frequenti comessandi occasione, quam omnino subterfugere haud potuit, genio quidem haud nimium & nunquam fere indulgeret, sed tamen quiete necessaria & placida, & sæpius anxie quæsita privatus magis semper magisque deficeret. Julio mox ineunte febre quotidiana, sed lenta & subdola, una cum doloribus exquisitis lumborum & dorsi, hypochondrii item sinistri correptus, vitam laboriosam traxit. Ac vacillantem sensim valetudinem, tum alia tum lapsus corporis infirmi, qui & dolores & reliqua auxit symptomata, manifestam fecit. Enimvero nihil fecimus reliqui, quo venienti obviam iremus morbo, congruis instructi præsidiis, ac parva magni morbi initia in ipso, si licet, ortu, extingueremus. Et paroxysmus inde febrilis, per aliquot dies sublatus, brevi tamen rediit,

diit, ſed ita lente, occulte & ſubdole, ut vix ſui indicia, caloris & frigoris mutatione, tactui ægri adſtantiumque præberet, & diu poſtmodum in illo curſu perſtitit. Aeger autem, ſi virium defectum, ſeu magnam laſſitudinem excipias, ſenſumque doloris, & ὀρθοςάδιος & reliqua recte valens aliquamdiu fuit. Mox autem adfuere ſymptomata, quæ, ut per totum morbi decurſum multum & patienti & medenti crearunt moleſtiæ, tædiique, ita utrique mox initio aliquid monſtri alere, nihilque læti portendere viſa ſunt. Horum primum erat ſingultus, qui inter initia morbi ſæpius, maxime autem poſt paſtum, aut ad levem frigoris ſenſum acceſſit; ac licet is in morbis magis acutis (cujus quidem rei hoc loco nulla aderant veſtigia) quam chronicis, ſtante imprimis & ambulante ægro, decretorius ſit, neſcio tamen, qua ratione utrique noſtrum diſplicuerit, eo magis, quo minus optimis remediis, aut interne propinatis, aut exterius applicatis obediret. Alterum ſitis erat inextinguibilis, nullis omnino præſidiis obnoxia, quin ad ultimum usque vitæ halitum per intervalla ſuam exerceret tyrannidem. Hoc fateor, ſymptoma mihi magis, quam ullum aliud fuit ſuſpectum, eo quod non memini, ſitim ullam tam fuiſſe rebellem, aut clamoſam, quin remediis congruis maxime nitroſis, debita ratione uſurpatis, aut reſtincta, aut mitigata ſaltem fuerit. Inde cum nullum in præſenti animadverterem levamen, haud difficulter in eam veni ſuſpicionem, latere ubi ignem occultum, ut ita loquar, ſeu æſtum omnia

depa-

:epascentem, non nisi cum incendio corporis de-
:turum. Qua quidem in sententia eo confirmabar
nagis, quo ad id, quod sequitur symptoma, at-
enderem accuratius: æger videlicet alvo perpetuo
perta, laxa, & facile mobili gavisus est usque
deo, ut à levi rhabarbari, aut croci aut aloes sti-
ulo, aut à passulis, prunis aliquoties, à modica
utem jalappæ & rhabarbari dosi, addito resinoso
aucorum granorum itemque salino stimulo, ultra
ecies cum εὐφορία dejiceret. Id quod & intra
imos febris quotidianæ insultus accidit. Morbo
atem paulisper increbescente æger tantam exper-
s est alvi adstrictionem, ut per omnem morbi
ecursum deinceps, nunquam fere nisi irritata re-
onderet, ac initio quidem clysteribus globulis-
ne moschatis, hinc & infuso folsennæ, prunis-
ne & similibus obediret, ad ultimum autem hisce
mnibus irritis ad rhabarbarina, & demum aloë-
:a, salinis mixta descendendum esset, utpote
æ nunquam spem nostram frustrarunt. Hoc
ro loco memoriæ opportune incidit oraculum
ippocratis II. Aph. 35. *In morbis minus pericli-
ntur, quorum natura & ætati & habitui & tem-
ri magis similis fuerit morbus, quam in quibus
rum nulli fuerit similis.* Hisce quoad perti-
ciam haudquaquam dissimile fuit, quarto nunc
co quod commemorandum est, pathema, dolor
mpe, dorsi nunc superiorem, nunc inferiorem
festans regionem, utplurimum tamen regioni
xæ, instar pali infixus, quemque haud com-
ode vel nephriticum, vel ischiadicum, vel rheo-
mati-

maticum vocaveris, adeo nihil vel exquisitissima remedia profuere, à camphoratis vero & anodynis, non modo non remissior, sed & auctus doloris sensus. Nihil emplastrum saponatum Barbette, nihil sexcenta alia attulere levaminis; succo vero lumbricorum parum, non tamen prorsus nihil profecimus. Accessit denique mira capitis imbecillitas nutatione insolita se prodens in viro, qui capite erecto, & vivida ingenii vi, vultuque sereno actiones & munia sua exequebatur pridem. Quæ omnia virtutem vit - animalem sensim satiscere, docuere plus satis, metumque fecere haud vanum veritatem II. aph. 39. in hoc ægro manifestam fore: *Senes utplurimum quidem juvenibus minus ægrotant, quicunque vero ipsis morbi fiunt diuturni, plerumque commoriuntur*: appropinquante præsertim æquinoctio autumnali, quod senibus, decrepitis & morbis diuturnis confectis fatale & funestum esse consuevit. Et sub horum quidem onere fessus symptomatum æger per integrum Julium & maximam Augusti partem plerumque ὀρθοςάδιος mansit, aliquamdiu etiam munere publico functus est; mensis autem septembris initio viribus semper magis magisque deficiens clinicus factus, è lecto suo non amplius surrexit. Febris tunc ardens acuta, loco quotidianæ lentæ corpus senile depascebat, ut sceleto quam homini similius brevi evaderet. Et in ἀκμῇ morbi, quæ proximis post æquinoctium diebus aderat, æger viribus ad summum prostratis, sopore perpetuo, cum levi & transitorio, maxime expergefa-

efactus, delirio obrui, rhonchos pectoris sono-
os, quasi moribundus edere, & ore aperto nil
isi ultimum efflaturus halitum videbatur, quod
amen nondum evenit. Accidit enim in fine M.
ept. ut & saniorem mentem, & decentem cor-
oris situm, vultumque sereniorem ad stuporem
mnium referret. Urina, quæ in principio morbi
liu fuit perfecte sana, postea colore aurantiorum
ntensius ticta, clara & cruda fuit, nunc sedimento
otabili aliquot ex ordine diebus coctionem, cri-
nque morbi denotare videbatur; imprimis cum
xanthemata crustacea, vulgo nostrati d. evelsch
n narium & labiorum confinio erumperent, quæ
aud fallax mutationis in melius indicium præbere
olent. Sed cum de die in diem virium atque ap-
etitus reditum in statu cæteroqui tolerabili anxie
ræstolamur, proque virili promovere studemus,
ger post aliquot dierum lapsum in soporem run-
us profundum, cum mentis quadam ἀδυναμίᾳ
ost somnum imprimis notanda incidens, inque
llo statu per integrum M. Octobrem permanens,
mnem vitæ ac valetudinis spem intelligentibus de-
nit, virium defectu tum aliunde, tum ex pulsu de-
ili, tremulo, & non raro convulsivo constante.
derat tum febris hectica, seu Marasmus potius
enilis perfectus, quocum æger instar ellychnii tan-
em placide brevique expiraturus videbatur, cum
ii demum expositus, eidemque molestissimo
mptomati, spem inter metumque adstantes ali-
uamdiu dubios detineret. Ad finem enim M.
Oct. in ipsa mutatione lunæ, ut solitus est morbus

per omnem sui decursum ad lunæ phases evidentem pati mutationem, æger maxima mentis impotentia afflictus abitum indesinenter meditabatur, linguaque balbutiente plura, sed incondita proferebat, inter alia autem de auris dextræ (quacum sanus diu sonos difficulter percepit) dolore conquestus est valde, & jectigationibus perpetuis summam testatus est anxietatem. Quæ tamen omnia ad statum rediere meliorem postea, quam die sequenti materia saniosa ex aure dextra exitum inveniret; tum enim & mente sana & corporis quiete per aliquot dies gavisus est. Sed brevi post, initio nempe Novembris æger præter reliqua symptomata de nausea (ut alio tempore de fame forsan per delirium) ut & de manuum brachiorumque, maxime dextri, ut sanus sæpe, dolore acerbo multum conqueritur, simul & crebra eorum agitatione motuum convulsivorum metum injicit. Ac licet materiæ saniosæ ex aure dextra & naribus effluxus ad ultimum usq; vitæ halitum durans fausta multa spondere, criseosque spem novam facere videretur, parca tamen nimis quod fieret in quantitate, & causæ haud adæquata morbificæ, quin & viribus prorsus prostratis, nec ullo remittente symptomate, tussi etiam aucta, & suffocatione non rarò minitante, accedente & excrementorum invita dejectione, pedumque tumore omnia ad interitum corporis tendere haud amplius fuit obscurum. Præsertim, cum aliquot diebus post, anxietate summa præsente, & ineffabili, respiratione anxia, interrupta, & stertore præsente, facieque torva

ma

omnia ad exitum conſpirare viderentur. Sed nec tum, quod, ne fieret, metueramus, accidit; proximo enim die æger ſudore grato perfuſus omnium ſymptomatum remiſſionem expertus eſt, ita tamen, ut ſingula brevi poſt, priſtina legerent veſtigia, accedente præſertim denuo nova lunæ phaſi, ad quam omnia, quæ hactenus in ſtatu mediocri & tolerabili fuerunt, in pejus ſunt lapſa, atque mutata, inque eo manſere ſtatu ad d. XVIII. usque Nov. in quem luna plena incidit. Ac illo quidem die ante meridiem ægrum accedens, conditione quidem adhuc ſic ſatis tolerabili offendi, niſi quod, ut antea ſæpe, de domu propria petenda, atque itineribus loqueretur indeſinenter. Poſt meridiem autem ad deſiderium ægroti ſubito accitus deplorata omnia inveni, & propriis quidem aliorumque acclamationibus impetrare haud potui, oculos ut amplius aperiret, meque præſentem agnoſceret. Adeo in pectore rhonchos ſonoros fere perpetuos edidit, & cum ſonoro interdum terribilique planctu magnas in eo anxietates prodidit, oculis perpetuo clauſis. Sub idem diei tempus convulſivi brachiorum motus notabiles fuerunt; pulſus autem non amplius obſervatus. Ad ultimum levius quidem, ſed absque excreta pituita ſpiravit, & circa horam ſextam veſpertinam, aſſiduis collegæ & συνέργυ dilecti M. R. precibus & benedictione recreatus animam Deo placide reddidit. Ex hiſce quidem circumſtantiis fuſe ſatis enarratis non adeo planum atque expeditum eſſe arbitror, quo nomine affectus in ſuperioribus deſcriptus inſigniri

debeat. Nam licet marasmum adfuiſſe ſenilem haud diffitendum ſit, haud demum æque conſtat, quid dolores illi dorſi, tam conſtantes, fixi & pertinaces portenderint: neque enim calculum in regione renum forſan deliteſcentem ejusmodi luſiſſe tragœdiam, urina perpetuo libere, nonnunquam licet tarde & difficulter egrediens, docere poteſt; nec vero iſchiaticum, vel rhevmaticum fuiſſe dolorem, exinde conſtat, quod, quæ in tali caſu juvantium nomine venire ſolent, hoc in loco omne prorſus auxilium denegaverint. Sed quomodocunque res cum doloribus dorſi habeat, illud ab artis & naturæ humanæ peritis doceri velim, quænam capitis & dorſi ſit affinitas, ut qui dorſi primum regionem conſtanter occupavit affectus, ad caput deinceps translatus criſin ibidem moliatur, quam in partibus inferioribus multo minori periculo, majori autem commodo tentare, ſi non ad finem perducere potuiſſet. Ac ſi dicas, motu & impetu æſtus febrilis materiam in abdomine deliteſcentem, abraſam & verſus cerebrum jam ante debilitatum evectam eſſe, id quidem non omnino negaverim, nec tamen omni prorſus dubio factum eſſe ſatis exiſtimem, quippe & manſit dolor in dorſo ad ultimum usque ſpiritum, & obſcurum manet, cujus fuerit indolis affectus & an talis, cujus materia absque levamine affectæ partis, aliorſum, cum magno hujus & exitiali detrimento transferri poſſet. Sin regeras, corruptionem totalem & ſphacelum tam in cerebro, quam abdomine ad ultimum adfuiſſe, quæſo cauſam ejus & originem

pla-

llanius demonstres, unde lenta ejusmodi & in plu-
es menses extracta corruptio profecta fuerit; ne-
ue enim inflammationem, aut exulcerationem
ut simile vitium in visceribus abdominis, sive re-
es, aut mesenterium, aut hepar, aut plures simul
uerint afflictæ partes, multo minus in cerebro præ-
essisse, ex ante dictis satis, puto, evidenter liquet.
Nisi forsan in ista rerum caligine, morbique abdita
ausa, quam corporis denegata apertura patentio-
em reddere potuisset, duplicem fuisse abscessum,
nternum, in viscere quodam abdominis; externum
lterum, in aure dextra, quorum posterior de
riori testari solet, non sine omni specie veri, ad-
erere velis. Sed quid de delirio & sopore, gravi
troque symptomate judicandum existimas? So-
or namque nec indolem cari, nec comatis, nec
ethargi retulit, non quod mitius hisce afflixerit
grotum, aut blandius exercuerit, sed, quod
mnium terminum, qui juxta Hippocratem est dies
VII. (mallem XVII.) longissime excesserit. De-
irium vero non fuit acutum, phreneticum; nam
icet febris adfuerit, non tamen adeo fuit acuta, sed
enta plerumque & mentis alienatio diuturnior,
quam apud phreneticos esse solet; nec vero chro-
icum dicendum erit, utpote nulla aut furoris &
udaciæ, aut tristitiæ, metusque vestigiis præsenti-
bus, quorum hæc melancholiæ, maniæ sunt ista
igna pathognomonica, absente utrobique febre,
quæ hic lente quidem scenam lusit, nec tamen pe-
ritorum notitiam effugere potuit. Aut ergo ma-
teria quædam serosa crassa, sanguini aliquamdiu

mixta in vasis præsertim cerebri lente oberrando, orificia vasorum modo pressit paulo fortius, modo iisdem jugi tritu atque impulsu nonnihil reseratis, liquido nerveo inæqualem & peregrinum communicavit motum, ut de objectis nonnullis, aliter ac sueverat, judicaverit, & hic quidem ἀῤῥωστίαν τῆς διανοίας, illic vero soporem peperit, aut aliis doctioribus, magisque expertis hæc quidem omnia fusius excutienda examinandaque relinquimus. Curam quod attinet, in ea per quatuor mensium spatium & ultra nihil factum est reliqui, quo venienti resisteretur morbo, ejusdemque in vigore constituti, qua licet, vires infringerentur, adscito ultimis mensibus in consilium & curæ societatem D. M. poliatro H. V. Snem in pede circa æquinoctium autumnale bis administrari curavimus, primo quidem cum evidenti levamine, deinceps non item. Interne varia pro re nata sunt propinata, modo cum, modo, & frequentius, absque levamine, maxime nitrosa & cinnabarina, ut & temperantia & nervina alia, emulsiones amygdalinæ, aliæque confortantes, & medicamenta roborantia alia cum acidulis interdum, nonnunquam & pro circumstantiarum ratione alcalibus volatilibus permista. Sola mixtura tonica ex Tinctura ♂ii Ç fata cum ∽⊖✱c. officium fecit, in defectu præsertim virium, quæ ad expectorationem materiæ sæpe pituitosæ erant necessariæ. Inter externa præter s. d. etiam succus cyclam. & absinthii una cum sacculis auri dextræ, cucupha vero capiti universo, spiritusque nervini manibus dolentibus applicati fuerunt, sed eo, quo plura alia, id est, vix sensibili cum effectu.

S. D. G.

Anhang einiger Bücher,

Welche

Von Wolffgang Christoph Multzen, Buchhändler in Franckfurt am Mayn/ selbst verleget/ und allda zu finden sind.

Abelii (D. Heinr. Casp.) lang-gewünschter Medicinischer Gewissens-Spiegel/ 8. 1720.

Amussis rectæ intentionis celebrandi Missas, 18. 1720.

Camerarii (Eliæ) Systema cautelarum medicarum circa præcognita, partesque singulas artis saluberrimæ, 4. 1721.

Crouse (Robinson) kurtzgefaste Lebens-Beschreibschreibung/ 8. 1720.

Dycke (Dan.) Nosce te ipsum; oder Selbst-Betrug/ zum 5ten mahl gedruckt/ 8. 1719.

Le Professeur Francois; oder Frantzösischer Sprach-Meister in 28. Lehren par Ferrari 8.

Fredro (Andr. Maximil.) Monita Politica Moralia, & Icon Ingeniorum, editio novissima, 18.

Furstenau (Joh. Herm. Med. Doct.) de morbis Jure-Consultorum, 8. 1721.

Goffinæ (P. Leonardi Ordin. Præmonstratens.) Praxes sacræ, seu Methodus pia, 8. 1719.

Grotii (Hugonis) 3 Bücher von Kriegs- und Friedens-Rechten/ in welchen das Recht der Natur/ und das allgemeine Völcker-Recht/ wie ingleichen die vornehmsten Stücke derer Reichs- und Staats-Rechte erkläret werden/ fol. 1721.

Hoff-

Hoffmanni (Daniel) Annotationes Medicæ ad Hypotheses Coveyanas, de Generatione fœtus ejusque partu, quibus præmissa est Dissertatio Epistolica de Utilitate Peregrinationis Gallicanæ: 8. 1719.

Leizers (Henr.) Staat des Heil. Römis. Reichs nach seinen zehen Crâyßen getheilet/ 8. 1719.

Lipsii (Justi) Institutio Epistolica, 12. 1712.

Mel (Conradi) Antiquarius sacer, quam plurima Dubia atque obscuriora Sacræ Scripturæ dicta, ex statu ecclesiastico, politico, militari atque œconomico, Hebræorum, Romanorum atque Græcorum illustrans & explicans cum Mantissa Dissertationum I. de Mari Æneo templi Salomonis. II. Omnia Bruta. III. Machina, pro invenienda longitudine locorum, IV. de Arca Noe, cum figuris æneis & quatruplici Indici locupletissimo, 4. 1719.

Müllers (D. Heinrich) Creutz- Buß- und Bet-Schule/ mit einer Vorrede von Herrn D. Joh. Georgio Pritio, 8. 1719.

Phythophili neu-angelegtes mediciniſches Kräuter-Paradieß-Gärtlein/ 12. 1719.

Seitzens (Joh. Christoph) kurtze Betrachtung und Untersuchung von Vernunfft und Glauben/ Enthusiasmo und Gewissen/ 8. 1720.

Schudts (Joh. Jacob) Jüdischer Merckwürdigkeiten 4te continuation, 4. 1718.

Woolhusii Dissertationes Ophtalmicæ de Cataracta & Glaucomate, 8. 1719.

FINIS.